

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Дмитро БАБЕНКО

« 05 » 2024 р.

Гарант освітньої програми

Михайло ГИЛЬ

« 06 » 2024 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Безпека життєдіяльності та біозахист»

Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма

16 «Хімічна інженерія та біоінженерія»
162 «Біотехнології та біоінженерія»
Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів вищої освіти
другого магістерського рівня вищої освіти за спеціальністю
162 «Біотехнології та біоінженерія»

Ступінь вищої освіти
Семестр
Форма здобуття освіти
Викладач

Магістр
1 семестр
очна (денна)
Курепін Вячеслав Миколайович, кандидат економічних наук,
доцент кафедри методики професійного навчання,
e-mail - kurepin@mna.u.edu.ua

Розглянуто на засіданні кафедри методики професійного навчання (протокол № 8 від «10» травня 2024 року).

Завідувач кафедри, доцент

Схвалено науково-методичною комісією інженерно-енергетичного факультету (протокол № 10 від 12 червня 2024 року).

Голова науково-методичної комісії, доцент

Розглянуто на засіданні вченої ради факультету ТВПТТСБ

(протокол № 13 від «25» червня 2024 року).

Голова вченої ради, професор

Каріне ГОРБУНОВА

Володимир МАРТИНЕНКО

Михайло ГИЛЬ

Миколаїв
2024

Безпека життєдіяльності та біозахист, доцент Вячеслав КУРЕПІН

<p>1. Призначення навчальної дисципліни</p>	<p>Актуальність проблеми забезпечення безпеки життєдіяльності людини в різних умовах її існування не викликає сумнівів. Це, у свою чергу, обумовлює важливість вивчення загальних положень дисципліни «Безпека життєдіяльності та біозахист» і оволодіння практичними навичками організації безпечних умов діяльності людини. Вивчення дисципліни забезпечує формування загальних компетентностей щодо навиків здійснення безпечної діяльності та системи цінностей, які передбачають відповідальну і свідому професійну й соціальну поведінку, а також здоровий спосіб життя, що є важливими для успішної професійної та соціальної діяльності.</p>
<p>2. Мета навчальної дисципліни</p>	<p>Формування в майбутніх фахівців (магістрів) вмінь і компетентностей для забезпечення знань, умінь і навичок створювати безпечні умови життя і діяльності у середовищі перебування, осягнення світоглядних принципів гармонійних стосунків людини з технікою, природою та суспільством.</p> <p>Завдання дисципліни полягає у чіткому розумінні небезпечних і шкідливих чинників у ситуаціях, що виникають у навколишньому середовищі, їх ідентифікація, пошук і обґрунтування оптимальних безпечних умов життя людини.</p>
	<p>Предметом навчальної дисципліни є: аналіз негативного впливу різного роду небезпек на життя та здоров'я людини, а також методів, засобів і заходів захисту від них.</p> <p>Об'єктом навчальної дисципліни є: людина у різних аспектах її діяльності (фізичному, психологічному, духовному, суспільному).</p>
<p>3. Компетентності</p>	<p>Програмні компетентності, що формуються при вивченні дисципліни:</p> <p><i>Інтегральна компетентність</i> Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми біотехнологій та біоінженерії, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.</p> <p><i>Спеціальні (фахові) компетентності:</i> К2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. К6. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p><i>Загальні компетентності:</i> К10. Здатність розробляти та реалізовувати комерційні та науково-технічні плани і проекти в галузі біотехнології з урахуванням всіх аспектів вирішуваної проблеми, включаючи технічні, виробничі, експлуатаційні, комерційні,</p>

	правові, питання охорони праці і навколишнього середовища. К13. Здатність розробляти та вдосконалювати комплексні біотехнології на основі розуміння наукових сучасних фактів, концепцій, теорій, принципів і методів біоінженерії та природничих наук.			
4. Заплановані результати навчальної дисципліни	ПР09. Вміти розробляти, обґрунтовувати та застосовувати методи та засоби захисту людини та навколишнього середовища від небезпечних факторів техногенного та біологічного походження.			
5. Опис навчальної дисципліни	Всього годин / кредитів за навчальним планом, з них:			
	- лекції			120 годин/4,00 кредити ЄКТС
	- практичні заняття			16 годин/0,68 кредити ЄКТС
	- самостійна робота			16 годин/0,68 кредити ЄКТС
				88 години/2,64 кредити ЄКТС
Календарний план*				
№ з/п	Найменування тем	Розподіл навчального часу, годин		
		ЛЗ	ПЗ	СР
1-ий семестр				
Змістовий модуль № 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності та надзвичайних ситуацій				
1.	Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності.	2	0	9
2.	Класифікація надзвичайних ситуацій.	2	2	8
3.	Загальні поняття про безпеки у сучасних умовах.	2	0	9
Всього за перший змістовий модуль		6	2	26
Змістовий модуль № 2. Небезпеки у середовищі існування людини				
4.	Небезпеки природного середовища та їх наслідки.	2	2	9
5.	Техногенні та воєнні небезпеки та їх наслідки.	2	0	9
6.	Соціальні небезпеки та їх наслідки.	0	2	9
7.	Теорія розвитку та припинення горіння.	2	2	8
Всього за другий змістовий модуль		6	6	35
Змістовий модуль № 3. Організаційно-правове забезпечення управління силами та засобами під час надзвичайних ситуацій				
8.	Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій.	2	2	9
9.	Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуацій.	2	2	9
10.	Управління силами та засобами об'єкта господарювання під час надзвичайних ситуацій.	0	4	9
Всього за четвертий змістовий модуль		4	8	27
Всього годин по навчальній дисципліні		16	16	88

***Примітка.** Проведення видів занять здійснюється відповідно до графіку освітнього процесу

6. Порядок та критерії оцінювання

Оцінювання результатів навчання проводиться відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у Миколаївському національному аграрному університеті СО 5.258.01-00.2018, Положення про змішану форму навчання у Миколаївському національному аграрному університеті СО 5.381.15-00.2023 та Положення про порядок оцінювання здобувачів вищої освіти у Миколаївському національному аграрному університеті СО 5.270.01-00.2020.

Підсумкова оцінка з освітнього компоненту «Безпека життєдіяльності та біозахист», підсумковою формою контролю за яким встановлено залік, визначається як сума оцінок (балів) за всіма успішно оціненими результатами навчання під час семестру (оцінки нижче мінімального порогового рівня до підсумкової оцінки не додаються) та оцінки, отриманої під час заліку.

Мінімальний пороговий рівень оцінки з освітнього компоненту складає 60 відсотків від максимально можливої кількості балів. Здобувач вищої освіти може бути недопущеним до підсумкового оцінювання, якщо під час семестру він: не досяг мінімального порогового рівня оцінки тих результатів навчання, які не можуть бути оцінені під час підсумкового контролю; якщо під час семестру він набрав кількість балів, недостатню для отримання позитивної оцінки навіть у випадку досягнення ним на підсумковому контролі максимально можливого результату.

Оцінювання результатів навчання під час семестру включає оцінювання знань здобувача під час практичних занять, індивідуальної роботи, самостійної роботи і неформальної освіти. Оцінювання знань здобувача під час практичних занять відбувається за такими критеріями: своєчасність та правильність виконання завдань практичної роботи; повнота і правильність відповіді під час усного опитування та інших передбачених форм контролю. Під час оцінювання індивідуальної роботи здобувача враховується її вид, актуальність, правильність виконання. Під час оцінювання робіт, які винесено на обов'язкове самостійне виконання, враховується своєчасність та правильність виконання самостійної роботи та розуміння змісту завдання і його вирішення. Під час оцінювання результатів неформальної освіти здобувача враховується відповідність напряму та змісту тематики дисципліни, актуальність, документальне підтвердження участі у заході.

Основними deadline залежно від виду роботи є: наступне практичне заняття, підсумковий контрольний захід зі змістового модулю, атестація.

Рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

Вид контролю знань студентів	Модулі (в балах)			Всього балів
	1	2	3	
Виконання практичних робіт	6-9	8-11	6-8	20-12
Опитування	3-5	4-6	3-5	10-6
Виконання завдань самостійної роботи	3-9	4-11	3-9	10-6
Колоквіум, тестування	6-8	8-10	6-8	20-12
Написання тез доповідей, участь у конференції				(10-5)
Участь у заходах неформальної освіти за наявності документального підтвердження				(5-3)
Всього за семестр	18-31	24-38	18-31	60-100
Всього по дисципліні				60-100

**Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти,
та шкала оцінювання - екзамен**

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	зараховано
82 – 89	B	зараховано
75 – 81	C	зараховано
64 – 74	D	зараховано
60 – 63	E	зараховано
35 – 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Здобувачі вищої освіти, що хворіли і мають відповідні довідки медичних установ або були відсутні з інших поважних причин і не могли брати участь у контрольних заходах, проходять контроль під час спеціально встановлених додаткових занять за узгодженням з викладачами, які забезпечують викладання даної дисципліни за графіком, що розроблює деканат факультету.

Якщо здобувач вищої освіти на екзамені отримує незадовільну оцінку, то він має право на одне перескладання викладачеві, друге перескладання приймає комісія, створена за вказівкою декана факультету. Якщо здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку під час складання комісії, його відраховують з університету.

За будь-якої форми здобуття освіти оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти є ідентичним.

7. Політика курсу

Основні принципи проведення занять:

- відкритість до нових та неординарних ідей, толерантність, доброзичлива партнерська атмосфера взаєморозуміння та творчого розвитку;
- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;
- різні моделі роботи на заняттях, у тому числі робота над

	<p>вирішенням завдань дає можливість здобувачам вищої освіти якнайширше розкрити свій власний потенціал;</p> <ul style="list-style-type: none"> - курс передбачає інтенсивне використання мобільних технологій навчання, що дає можливість здобувачам вищої освіти та викладачеві спілкуватись один з одним у будь-який зручний для них час, а для здобувачів вищої освіти, які відсутні на заняттях, отримати необхідну навчальну інформацію та представити виконані завдання; - протягом усього курсу активно розвиваються автономні навички здобувачів вищої освіти, які можуть підготувати додаткову інформацію за темою, що не увійшла до переліку тем практичних занять змістових модулів та виступити з презентацією чи інформуванням додатково. <p>Корпоративна культура.</p> <p>Студент повинен дотримуватися «Кодексу корпоративної культури Миколаївського національного аграрного університету» та «Кодексу академічної доброчесності у Миколаївському національному аграрному університеті» https://www.mnau.edu.ua/dostup/package-of-documents/.</p> <p>Студенту потрібно регулярно відвідувати заняття згідно розкладу, не спізнюватися, готуватися до практичних занять, виконувати самостійну та індивідуальну роботу.</p> <p>Самостійна робота включає в себе вивчення питань, які не увійшли в теоретичний курс, зокрема: вивчення лекційного матеріалу, основних термінів та понять; робота з нормативно-правовою базою; підготовка до практичних занять; контрольна перевірка кожним студентом особистих знань за запитаннями для самоконтролю.</p> <p>Індивідуальна робота студентів організовується з метою покращити рівень підготовки студента або підвищити його власний рейтинг з дисципліни. Індивідуальна робота здійснюється за графіком у формі виконання та захисту студентами індивідуальних завдань і подальшої перевірки її викладачем.</p> <p>Пропущені заняття відпрацьовуються студентом відповідно до затвердженого графіку консультацій. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування та інше) навчання може бути організовано з елементами дистанційного навчання за погодженням із деканом факультету.</p>
<p>8. Інформаційні джерела</p>	<p style="text-align: center;">Перелік рекомендованих джерел</p> <p style="text-align: center;">8.1. Базова література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки: Навч. посібник/ В.В. Бегун, І.М. Науменко - К.: 2021. – 328с. 2. Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та

ін. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / За ред.. проф. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2021. – 348 с.

3. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України I-IV рівнів акредитації/ за ред. /Є. П. Желібо, і В.М. Пічі. – Львів: Піча Ю.В., К.: "Каравела", Львів: "Новий Світ., 2020. – 328 с.

14. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Львів. Видавничий центр ЛНУ ім.. Ів. Франка, 2021.- 301 с.

8.2. Допоміжна література

1. Охорона праці в галузі та цивільний захист [Електронний ресурс] : навчальний посібник / В. М. Курепін, К. М. Горбунова, В. М. Курепін [та ін.]. Миколаїв : МНАУ, 2020. 266 с.
2. Охорона праці в галузі : навчальний посібник / В. М. Курепін, Д. Д. Марченко, Д. В. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2023. 586 с.
3. Цивільний захист [Електронний ресурс] : курс лекцій / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 92 с.
4. Зброя масового ураження та захист від неї. Навчальний посібник. / Зброя масового ураження та захист від неї. Навчальний посібник. / Б. П. Теплоухов. - Київ: Вид. дім «СКІФ», 2023. - 101 с.
5. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2019.- 384 с.
6. Курепін В. М. Основи охорони праці : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти аграрної галузі. Миколаїв : МНАУ, 2022. 347 с.
7. Курепін В. М. Реформування системи Державної служби з надзвичайних ситуацій: шляхи і способи розв'язання проблеми // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 26-29.
8. Курепін В. М. Маловідомі факти про Чорнобильську АЕС // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості: матеріали доповідей за результатами проведеного спільного «круглого столу» обліково-фінансовий факультет, інженерно-енергетичний факультет, м. Миколаїв, 9 грудня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 7-11.
9. Курепін В. М. Історичні аспекти розвитку системи захисту населення та території від надзвичайних ситуацій // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: істо-

- ричні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості: матеріали доповідей за результатами проведеного спільного «круглого столу» обліково-фінансовий факультет, інженерно-енергетичний факультет, м. Миколаїв, 9 грудня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 48-52.
10. Курепін В. М., Єгіазарян А. С. Вода як засіб пожежо-гасіння // Захист водних ресурсів - Глобальні виклики, загрози опустелювання територій, міжнародні зобов'язання держав світу : тези доповідей з щорічного тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 22 березня 2022 року. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 7-9.
11. Курепін В. М. Війна в Україні: як можна підтримати тривожних людей // Захист водних ресурсів - Глобальні виклики, загрози опустелювання територій, міжнародні зобов'язання держав світу : тези доповідей з щорічного тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 22 березня 2022 року. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 21-22.
12. Іваненко В. С., Курепін В. М. Управління професійними ризиками на вітчизняних підприємствах // Проблеми та перспективи розвитку охорони праці : матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів, м. Львів, 12 травня 2022 р. Львів : ЛДУ БЖД, 2022. С. 97-99.
13. Буга Р. Р. Реформування місцевого самоврядування з питань захисту населення і територій від негативних наслідків надзвичайних ситуацій, як гарантована безпека людині // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 14-17.
14. Мазур В. Є. Загальні поняття про хімічні небезпечні та шкідливі виробничі фактори // Глобальні тенденції сучасного світу: соціально-економічні та інформаційно-психологічні аспекти розвитку суспільства : матеріали тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 18 листопада 2021 року Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 31-34.
15. Іваненко В. С. Органічне тваринництво як альтернативне виробництво безпечних якісних продуктів // Інноваційно-інвестиційний розвиток аграрної сфери – запорука продовольчої безпеки країни : матеріали міжнародної науково-практичної конференції Міжнародного форуму, м. Миколаїв, 26 травня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 52-54.
16. Курепін В. М. Регіональні екологічні проблеми водних ресурсів Півдня України // Подолання екологічних ризиків і загроз для довкілля в умовах надзвичайних ситуацій

- 2022 : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 26-27 травня 2022 р. Полтава – Львів : НУПП, 2022. С. 342-346.
17. Курепін В. М. Управління силами цивільного захисту в умовах реформування територіальної організації публічної влади в Україні // Правові засади організації та здійснення публічної влади : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Хмельницький, 17 червня 2022 р. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 219-221.
18. Курепін В.М. Відновлення та збереження водних ресурсів Південного Бугу на Миколаївщині // Transboundary Dniester River Basin Management and EU Integration – Step by Step : Proceedings of the International Conference Chisinau, October 27-28 2022 / editor: Ilya Trombitsky; editorial and scientific conference committee: Gheorghe Duca [et al.]. Chişinău : Eco-TIRAS, 2022 (Arconteh). С. 144-147.
19. Курепін В. М. Готовність до надзвичайних ситуацій та умов воєнного стану // Вирішення сучасних проблем технологій та техніки в сільськогосподарському виробництві : зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції № 18, м. Ніжин, 24-25 листопада 2022 р. Ніжин, 2022. С. 93-96.
20. Курепін В. М. Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття // Екологія. Довкілля. Енергозбереження 2022 : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 1-2 грудня 2022 р. Полтава : НУПП, 2022. С. 145-149.
21. Курепін В. М. Послідовність формування та напрями реалізації соціальної безпеки в Україні // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 23-26.
22. Курепін В. М., Лотарева Д. В. Екологічні наслідки бойових дій у південних областях України // Захист водних ресурсів - Глобальні виклики, загрози опустелювання територій, міжнародні зобов'язання держав світу : тези доповідей здобувачів вищої освіти та інших учасників освітнього процесу за результатами проведеного тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 22 березня 2023 року. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 37-40.
23. Іваненко В. С., Курепін В. М. Вплив активних бойових дій на стан довкілля // Green Construction Зелене будівни-

- цтво : міжнар. наук.-практ. конф.. 13-14 квітня 2023, м. Київ, Київський національний університет будівництва і архітектури. 2023. С. 325-329.
24. Іваненко В. С., Курепін В. М. Органи місцевого самоврядування в умовах воєнного стану // Моделювання соціально-економічного розвитку в системі забезпечення продовольчої безпеки : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 10-11 трав.2023р.). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 41-44.
25. Курепін В. М. Наслідки воєнних дій для лісового господарства Миколаївської області // Садово-паркове господарство: історія, сучасність та перспективи розвитку : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конференції (11 травня 2023 року), Умань : Уманський НУС, 2023. С. 15-18.
26. Курепін В. М. Аспекти формування безпечної життєдіяльності в мінливих умовах сьогодення // Соціокомунікаційна наука в парадигмі смислових трансформацій: суспільні виклики, тренди освіти і професійної діяльності : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (м. Ірпінь, 19 травня 2023 р.) / за ред. Н. Зикун, З. Шарлович, Т. Гиріної. Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. С. 270-275.
27. Піндера М. Екологічна безпека територій у зоні бойових дій // Молодь, наука, бізнес : матеріали Всеукр. інтер.-конф. здоб.вищ.освіти і мол.учених, 5-6 жовтня 2022 р., м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 81-83.
28. Іваненко В.С. Екологічні проблеми використання та охорона річок басейну Прип'яті // Transboundary Dniester River Basin Management and EU Integration – Step by Step : Proceedings of the International Conference Chisinau, October 27-28 2022 / editor: Ilya Trombitsky; editorial and scientific conference committee: Gheorghe Duca [et al.]. Chişinău: Eco-TIRAS, 2022 (Arconteh). С. 92-96.
29. Іваненко В. С. Стресостійкість, як вид психологічної особистості // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 18-20.
30. Піндера М. В. Захист населення і територій під час надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру громад // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 40-43.

31. Дідняк А. В. Укритися, неможливо ризикувати: яким у Миколаєві був захист населення під час обстрілів ракетами // Сталий розвиток міст : матеріали XVI Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції : в 4-х ч. / Ч. 2., 21-22 квітня 2023 року. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 598-602.
32. Курепін В. М. Стати сильнішим в сучасному суспільстві, новий підхід до поняття «Безпека» // Поняття «Безпека» в науковому та міжкультурному вітчизняному (українському) та європейському дискурсах : матеріали Всеукраїнського соціолінгвістичного семінару (м. Суми, 30 жовтня 2023 року). Суми : Сумський національний аграрний університет, 2023. С. 10-15.
33. Курепін В. М. Безпекові послуги в територіальних громадах. Актуальні питання // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 2-3 листопада 2023 р.). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 125-126.
34. Курепін В. М., Іваненко В. С. Екологія та війна, погляд через минуле у майбутнє, глобальні виклики, загрози // Ekologia i racjonalne zarządzanie przyrodą: edukacja, nauka i praktyka [Zasób elektroniczny]: materiały z międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej (Łomża – Żytomierz, 15.11.2023 r.). Łomża : MANS w Łomży, 2023. С. 265-275.
35. Курепін В. М., Бацуровська І. В. Еколого-економічний баланс на Кінбурні: обставини заповідної території довоєнного, воєнного та поствоєнного часу (in English). Modern Economics. 2023. № 42(2023). С. 62-69.
36. Бацуровська І., Курепін В. Перспективи використання вітрових електростанцій: переваги та екологічна безпека. Traditions and new scientific strategies in the context of global transformation of society : scientific monograph. Part 1. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. P. 34-55.
37. Курепін В. М. Екологічні проблеми міста Миколаїв: забруднене повітря. Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України : матеріали X всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 73-74.
38. Курепін В. М., Курепін В. М. Безпека в умовах війни: виклики та загрози, шляхи вирішення. Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України : матеріали X всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 74-75.
38. Чернецька В. С., Курепін В. М. Серцево-легенева реа-

німація: чи потрібен вибір дій. Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України : матеріали X всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 153-154.

39. Курепін В. М. Рециклінг та утилізація будівельних відходів в Україні: виклики та перешкоди. Green Construction = Зелене будівництво : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 16-17 квітня). Київ : Київський національний університет будівництва і архітектури, 2024. С.192-197.

40. Іваненко В. С. Конвалідація: інструмент захисту прав та інтересів громадян на окупованих територіях // Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення : матеріали Науково-практичного круглого столу, присвяченого 75-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини (м. Хмельницький, 8 грудня 2023 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 47-49.

41. Чернецька В. С. Рубати не можна залишити: зелене майбутнє міста Миколаєва. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту* : матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції. Одеса : ОДАБА, 2024. С. 147-150.

42. Таракашева Е. А. Поводження з відходами на Миколаївщині. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту* : матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції. Одеса : ОДАБА, 2024. С. 150-155.

43. Курепін В. М. Зупинимо пандемію: безпека і здоров'я на роботі можуть врятувати життя [Електронний ресурс] / В. М. Курепін : план конспект проведення занять з студентами МНАУ до Всесвітнього дня охорони праці / уклад. В.М. Курепін. - Електрон. текст. дані. – Миколаїв : МНАУ, 2020. – 8 с.

8.3. Законодавчо-нормативні акти

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр.

2. Кодекс цивільного захисту України : Кодекс України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.

3. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 11 лютого 2024 року N 2573-IX. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>.

4. Про затвердження Положення про Державну службу

України з надзвичайних ситуацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п.

5. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п.

6. Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2015 р. № 101. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/101-2015-п.

7. Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-п.

8. Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28 серпня 2018 р. № 969/32421. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0969-18>.

5. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

6. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>.

8.4. Інтернет ресурси

1. Курепін В. М. Зупинимо пандемію: безпека і здоров'я на роботі можуть врятувати життя [Електронний ресурс] / В. М. Курепін : план конспект проведення занять з студентами МНАУ до Всесвітнього дня охорони праці / уклад. В.М. Курепін. - Електрон. текст. дані. – Миколаїв : МНАУ, 2020. – 8 с. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7019>.

8.5. Інформаційні ресурси

1. <http://zakon4.rada.gov.ua> – інформаційно-пошукова система законодавчих і нормативних документів, розробка інформаційного центру Верховної Ради України

2. <http://www.kmu.gov.ua/> – інформаційно-пошукова система Кабінету Міністрів України.

3. <http://www.mon.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.

4. <http://www.dnpr.gov.ua> – Офіційний сайт Державної служби України з питань праці.

5. <https://mepr.gov.ua/> – офіційний сайт Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України.

6. <https://pd.dsp.gov.ua/> - Офіційний сайт Південного між-

	<p>регіонального управління Державної служби України з питань праці.</p> <p>7. https://mk.dsns.gov.ua/ – Офіційний сайт Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Миколаївській області.</p> <p>7. https://www.ua-region.com.ua/14373101#google_vignette - Офіційний сайт Управління з питань цивільного захисту Миколаївської обласної державної адміністрації.</p> <p>8. https://ecolog.mk.gov.ua/ - Офіційний сайт Управління екології та природних ресурсів Миколаївської обласної державної адміністрації.</p> <p>9. https://uprns.mkrada.gov.ua/ - Офіційний сайт Управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Миколаєві.</p>
<p>9. Інтеграція здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами</p>	<p>Набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти здійснюється відповідно до Положення про організацію інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами у Миколаївському національному аграрному університеті СО 5.279.01-00.2020 із застосуванням особистісно орієнтованих методів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності усіх здобувачів вищої освіти, рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку здобувачів вищої освіти (за наявності), що надається інклюзивно-ресурсним центром.</p> <p>Можливість дистанційного (або очно-дистанційного) навчання з використання наступних засобів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Система Moodle (https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=166. – лекційний матеріал, практичні завдання, напрями наукової та індивідуальної роботи, завдання для самостійної роботи). 2. Платформа онлайн-занять Zoom, Google Meet, Kahoot! – для проведення індивідуальних практичних занять, консультацій тощо. 3. Електронний репозитарій МНАУ – для використання інформаційних матеріалів (http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/). 4. Результати тематичних «круглих столів» з питань національної (економічної) безпеки узагальнюються у Moodle за посиланням https://moodle.mnau.edu.ua/mod/folder/view.php?id=29967. 5. Бібліотека Миколаївського національного аграрного університету за посиланням - https://lib.mnau.edu.ua/. 6. Аудіо- та відеоповідомлення з лекційним матеріалом, поясненням особливостей завдань та напрями їх вико-

	<p>нання тощо.</p> <p>7. Спілкування через електронну пошту (kurepin@mnau.edu.ua) та телефонний зв'язок.</p> <p>8. Залучення до освітньо-наукових заходів в онлайн-режимі.</p> <p>9. Індивідуальний підхід до викладення матеріалу навчальної дисципліни.</p> <p>10. Можливість залучення до освітнього процесу куратора академічної групи та людини, яка знаходиться поряд з здобувачем вищої освіти з особливими освітніми потребами (батьки, сестра, брат та інших).</p>
<p>10. Доступ до матеріалів навчання</p>	<p>Робоча програма дисципліни, її силабус та навчально-методичний комплекс дисципліни з необхідним його наповненням розташовано на офіційних ресурсах Миколаївського національного аграрного університету: https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=4008</p>

Силабус з навчальної дисципліни
розроблено: доцент кафедри методики
професійного навчання,
кандидат економічних наук

Вячеслав КУРЕПІН

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра методики професійного навчання

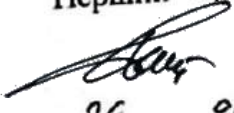
ПОГОДЖЕНО

Декан факультету ТВППТСБ

«25» 06 2024 р.
Михайло ГИЛЬ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

«26» 06 2024 р.
Д.В. Бабенко

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА БІОЗАХИСТ (ШИФР ЗА ОПІ ВК2)

Освітньо-професійна програма «Біотехнології та біоінженерія»
для здобувачів другого («магістерського») рівня вищої освіти
1-го року очної (денної) форми навчання
на 2024-2025 навчальний рік

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність
Мова викладання

Магістер
16 «Хімічна інженерія та біоінженерія»
162 «Біотехнології та біоінженерія»
українська

Миколаїв
2024 рік

Робоча програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми «Біотехнології та біоінженерія» підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 162 «Біотехнології та біоінженерія», галузі знань 16 «Хімічна інженерія та біоінженерія», затвердженою Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 12.03.2024 р. (протокол № 8), чинної згідно наказу по університету № 33-О від 19.03.2024 р. та з урахуванням міжнародного стажування в Академії менеджменту та управління в м. Опольс (Республіка Польща, 08-15 квітня 2017 р. (сертифікат № 5809).

Розробник програми: канд.екоп.наук, доцент кафедри методики професійної підготовки В.М. Курепін, Миколаївський національний аграрний університет

Програма розглянута на засіданні кафедри методики професійного навчання Миколаївського національного аграрного університету протокол № 8 від 10 травня 2024 року.

Завідувач кафедри
кандидат педагогічних наук, доцент

Каріне ГОРБУНОВА

Схвалено науково-методичною комісією інженерно-енергетичного факультету Миколаївського національного аграрного університету протокол № 10 від «12» червня 2024 року

Голова науково-методичної комісії
кандидат технічних наук, доцент

Володимир МАРТИНЕНКО

1. Анотація

Історія взаємодії людства та навколишнього середовища нагадує багаторічну, безперервну, нескінченну війну. Протягом цієї війни людині уявилося, що по відношенню до довкілля вона може вести себе у якості царя, оскільки панує над ним, засвоює, перетворює, примушує його служити власним потребам. Але в сучасності, коли світ став єдиним, виникли глобальні проблеми людства, з'ясувалось, що подібне тиранське відношення не є виправданим.

Люди засвоювали навколишнє середовище, а в результаті власних дій отримали екологічні проблеми сучасності - озонові діри, парниковий ефект, руйнацію екосистем, енергетичну кризу, тощо. Серед багатьох глобальних проблем людства особливе місце займає феномен пандемії - один з незмінних супутників існування людства з давніх часів, яка загрожує самому існуванню людства.

Пандемії, епідемії – це вічні супутники людства. На нашій планеті ми вічно співіснуємо з вірусами, вони тут живуть давніше за нас, нам доведеться співіснувати з ними. Останнім часом багато кажуть і пишуть про те, що після пандемії коронавірусу світ вже не буде таким, яким він був досі, що COVID-19 змінить різні сфери нашого життя. Утім, яких саме змін чекати, що буде далі?

Сьогодні, коли в Україні ведеться повномасштабна війна, коли ситуація в країні є дуже стресовою для її громадян: постійні сирени, вибухи, знервовані дорослі, військові зі зброєю – як ніколи підвищується роль освіти у підготовці пересічних громадян, зокрема молоді до дій в надзвичайних ситуаціях, адже безпека під час війни починається з обізнаності.

На сьогодні актуальність проблеми забезпечення безпеки життєдіяльності людини в різних умовах її існування не викликає сумнівів. Це, у свою чергу, обумовлює важливість вивчення загальних положень дисципліни «Безпека життєдіяльності та біозахист» і оволодіння практичними навичками організації безпечних умов діяльності людини.

Вивчення дисципліни забезпечує формування загальних компетентностей щодо навиків здійснення безпечної діяльності та системи цінностей, які передбачають відповідальну і свідому професійну й соціальну поведінку, а також здоровий спосіб життя, що є важливими для успішної професійної та соціальної діяльності.

Ключові слова: безпека життєдіяльності, навколишнє середовище, біозахист, взаємодія, практичні навички, діяльність людини, системи цінностей, надзвичайні ситуації.

Annotation

The history of the interaction of humanity and the environment is reminiscent of a long, continuous, endless war. During this war, man imagined that in relation to the environment he could behave like a king, because he rules over him, assimilates, transforms, forces him to serve his own needs. But in modern times, when the world has become one, the global problems of humanity have arisen, it has become clear that such a tyrannical attitude is not justified.

People have assimilated the environment, and as a result of their own actions have received the environmental problems of today - ozone holes, the greenhouse effect, the destruction of ecosystems, the energy crisis, and so on. Among the many global problems of mankind, a special place is occupied by the phenomenon of pandemic - one of the constant companions of human existence since ancient times, which threatens the very existence of mankind.

Pandemics, epidemics - are the eternal companions of mankind. On our planet, we coexist forever with viruses, they live here longer than us, we have to coexist with them. There has been a lot of talk and writing lately about the fact that after the coronavirus pandemic, the world will not be the way it was before, that COVID-19 will change different areas of our lives. However, what changes can we expect, what will happen next?

Today, when a full-scale war is being waged in Ukraine, when the situation in the country is very stressful for its citizens: constant sirens, explosions, nervous adults, soldiers with weapons - the

role of education in preparing ordinary citizens, in particular young people, to act in emergency situations is increasing more than ever. because security in wartime begins with awareness.

Today, the urgency of the problem of ensuring the safety of human life in different conditions of its existence is beyond doubt. This, in turn, determines the importance of studying the general provisions of the discipline " Life safety and biosecurity" and mastering the practical skills of organizing safe conditions for human activity.

The study of the discipline provides the formation of general competencies in the skills of safe activities and value systems, which include responsible and conscious professional and social behavior, as well as a healthy lifestyle, which are important for successful professional and social activities.

Key words: life safety, environment, bioprotection, interaction, practical skills, human activity, value systems, emergency situations.

2. Опис навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та біозахист»

Галузь знань	16 «Хімічна інженерія та біоінженерія»
Спеціальність	162 «Біотехнології та біоінженерія»
Освітній ступінь	Магістр
Обов'язкова (вибіркова) компонента	Вибіркова
Семестр	I
Кількість кредитів ECTS	4,0
Кількість модулів	3
Загальна кількість годин	120
Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин та кредитів:	
Лекції	16/0,68 кредита
Практичні заняття	16/0,68 кредита
Самостійна робота	88/2,64 кредита
Форма підсумкова контрольного заходу	Залік

У процесі вивчення дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні технології, а саме цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів: комп'ютерні презентації, тестові програми, система дистанційного навчання Moodle, онлайн-сервіс відеозв'язку Jitsi Meet, вбудовані в курс на платформі Moodle, платформи відеозв'язку Zoom, Google Meet, Microsoft Teams, месенджери Telegram, Viber та інші.

Якісні зміни до робочої програми:

У 2024 році порівняно з 2023 роком – оновлено список рекомендованих джерел. та розширено теоретичний матеріал:

Тема № 3. «Небезпеки навколишнього середовища людини» - небезпеками воєнного характеру та алгоритмами дій у обставинах воєнного часу, питаннями основ мінної підготовки.

Тема № 5. «Техногенні та воєнні небезпеки та їх наслідки» - концепцією аналізу ризиків воєнного характеру, системним характером управління ризиком у мінливих умовах воєнного характеру.

Тема № 5. «Техногенні та воєнні небезпеки та їх наслідки» додано питання «Основні положення Міжнародного гуманітарного права».

Практичні заняття по темі № 8. «Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку надзвичайних ситуаціях.» доповнено принципами з базових реанімаційних заходів щодо серцево-легеневої реанімації з рекомендаціями щодо терапії: розпізнавання зупинки серця, сповіщення служби невідкладної допомоги, компресія грудної клітки (непрямий масаж серця), штучне дихання, автоматизована зовнішня дефібриляція (АЗД), обструкція дихальних шляхів стороннім тілом,

вимірювання (оцінювання) якості СЛР, нові (сучасні/новітні) технології, безпека; методикою зупинки зовнішньої кровотечі за допомогою жгут турнікету.

Підстава: результати щорічного опитування здобувачів вищої освіти та стейкхолдерів, вимоги сучасності, зміна компетентностей та програмних результатів навчання, рекомендацій МОН України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Головного Управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій Миколаївський області та Управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Миколаєві.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів. Автором (співавтором) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору є особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок до проведення дослідження, безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст.

Під час оприлюднення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору мають бути зазначені всі його автори. Не допускається зазначати як автора освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору особу, яка не відповідає критеріям, визначеним абзацом першим цієї частини. Якщо у проведенні дослідження або створенні освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору брали участь інші особи, що не вказані як його автори, це має бути зазначено у творі із визначенням внеску кожної такої особи.

Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір має містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-технічні) результати.

Якщо під час проведення дослідження та/або створення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору були використані розробки, наукові (науково-технічні) результати, що належать іншим особам, це має бути зазначено в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі з посиланням на джерело їх оприлюднення.

Використання загальновідомих фактів чи ідей не потребує окремого зазначення.

Всі текстові запозичення, що використовуються в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі (окрім стандартних текстових кліше), мають бути позначені з посиланням на джерело запозичення.

Текстові запозичення мають бути позначені у спосіб, який дозволяє чітко відокремити їх від власного тексту автора (авторів).

У разі використання автором (авторами) власних, розробок, наукових (науково-технічних) результатів, які були оприлюднені раніше, він (вони) мають зазначити це в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Дотримання вимог академічної доброчесності для здобувачів освіти

Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вступні, навчальні, контрольні, кваліфікаційні, конкурсні та інші види завдань самостійно. Самостійність у виконанні завдання означає, що воно має бути виконане:

1) для індивідуальних завдань – особисто здобувачем, а для групових завдань – лише визначеною групою здобувачів, без втручання інших осіб, під керівництвом та контролем викладачів, що визначені як керівники, та затверджені відповідно до нормативної документації закладу вищої освіти з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами;

2) якщо умови або характер завдання передбачають обмеження у можливих джерелах інформації – без використання недозволених джерел інформації.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання

Оцінювання у сфері вищої освіти і науки відповідає вимогам об'єктивності, валідності та справедливості. Оцінювання є об'єктивним, якщо воно ґрунтується на заздалегідь визначених критеріях. Оцінювання є валідним, якщо воно здійснюється відповідно до критеріїв, що визначаються законодавством України та суб'єктом внутрішнього забезпечення якості освіти.

Оцінювання є справедливим, якщо воно проводиться за відсутності конфлікту інтересів, дискримінації та неправомірного впливу на оцінювача.

Порядок перезарахування результатів неформальних і інформальних заходів проводить комісія, за зверненням здобувача.

Передбачені неформальні освітні заходи. Неформальна освіта доповнює формальні освітні заходи, допомагає швидко і вчасно отримати необхідні знання відповідно до потреб тут і зараз.

Форми неформальної освіти: очна (тренінги, семінари, тощо), дистанційна (дистанційні курси, вебінари).

Де здобути: неурядові установи, приватні особи, платформи дистанційного навчання.

Здобувачам пропонується протягом вивчення дисципліни: індивідуальні завдання, участь у вебінарах та семінарах з тематики комп'ютерних наук, участь у відкритих лекціях, які проводять поза межами навчального процесу, проходження курсів з програмування. Здобувач має право самостійно обирати напрям і вид неформальних освітніх заходів. Оцінка цих результатів відбувається за наявності документального підтвердження (сертифікат, свідоцтво тощо). Перезарахування дисципліни або окремих тем відбувається за бажання здобувача на підставі нормативної внутрішньої документації та Положень МНАУ.

Здобувачам вищої освіти під час вивчення освітньої компоненти ОПП «Біотехнології та біоінженерія» за спеціальністю 162 «Біотехнології та біоінженерія» другого (магістерського) рівня вищої освіти у межах дисципліни «Безпека життєдіяльності та біозахист» пропонується пройти безкоштовний онлайн-курс першої домедичної підготовки «Основи надання першої медичної допомоги» за посиланням <https://1staidplast.org.ua/general-information> від Червоно Хреста та безкоштовний навчальний онлайн курс «Навчання з попередження ризиків від вибухонебезпечних предметів – EORE» за посиланням <https://www.uda.org.ua/eore-course/> від Асоціації саперів України.

Передбачені інформальні заходи освіти. Інформальна освіта передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям. Така навчальна діяльність не обов'язково цілеспрямована та структурована, не фіксується документально, але сприяє розширенню професійних знань та умінь і є однією з ключових компетентностей особистості.

Форми інформальної освіти: одноразові лекції, відеоуроки, медіа-консультації, спілкування у сім'ї, з колегами, читання спеціалізованих журналів, телебачення, відео, незаплановані випадкові бесіди.

Передбачається, що здобувач у ході життєвого досвіду має застосовувати здобуті знання та результати, наприклад, вивчаючи наступну тему чи готуючись до всіх видів робіт. І навпаки – здобувачі використовують життєві приклади для трансформації їх в освітній процес.

Оптимальним є поєднання традиційної формальної освіти, курсів, семінарів та інших заходів від неурядових установ, що дозволить швидко отримати потрібні знання та навички (неформальну освіту) та самоосвіту (інформальну).

Можливості набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти передбачають виконання у повному обсязі всіх видів завдань особами з особливими освітніми потребами.

В університеті вхід облаштовано пандусом. Є кнопка виклику чергового. Є відповідальні особи, які організують освітній процес (декан, заступники декана, куратор).

Можливість дистанційного (або очно-дистанційного) навчання через:

- систему Moodle – лекційний матеріал, практичні завдання, напрями наукових досліджень, завдання на самостійне опрацювання; посилання;

- платформи онлайн-занять JitsiMeet та Zoom – для проведення індивідуальних практичних занять, консультацій тощо;

- електронний репозитарій МНАУ – для використання інформаційних матеріалів;

- аудіо- та відеоповідомлення з матеріалами, поясненнями особливостей завдань та напрямками їх виконання тощо;
- спілкування через електронну пошту kurepin@mnaui.edu.ua та телефонний зв'язок;
- залучення до освітньо-наукових заходів в онлайн-режимі;
- індивідуальний підхід до викладення матеріалу навчальної дисципліни;
- можливість залучення до освітнього процесу куратора академічної групи та людини, яка знаходиться поряд зі здобувачем вищої освіти з особливими освітніми потребами (батьки, сестра, брат та інших).

Мовна підготовка. Дисципліна викладається українською мовою. Водночас, з кожної теми виділено ключові слова, які здобувачі вивчають англійською мовою. Здобувачі мають можливість брати участь у вебінарах та наукових заходах англійською мовою.

Форми навчання. Денна (дистанційна, змішана – за наказом по університету, наприклад, у зв'язку з дотриманням карантинних заходів, вимог воєнного стану (безпека всіх учасників освітнього процесу)).

Освітній процес реалізується у таких формах: навчальні заняття (лекційні заняття, практичні заняття, консультації), індивідуальні завдання, самостійна робота, контрольні заходи.

У процесі вивчення дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні технології, а саме цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів: комп'ютерні презентації, тестові програми, технології майндмепінгу, система дистанційної освіти Moodle, технології JeetSi, вбудовані в курс на платформі Moodle, ZOOM та інші.

Методи навчання: пояснювально-ілюстративний (усі лекції супроводжуються презентаціями; застосовуються освітні відеофільми); інструктивно-репродуктивний (практичні заняття і завдання); проблемного викладу (пізнавальні завдання, порівняння різних підходів); частково-пошуковий (пошук рішення висунутих у навчанні пізнавальних завдань, розв'язування задач теоретичного та прикладного характеру з використанням сучасного математичного апарату, комп'ютерних технологій); дослідницький (написання тез, науково-дослідної роботи).

Форми оцінювання. Компетентнісно орієнтовані форми (поточний контроль знань: опитування на заняттях, виконання практичних завдань, контрольна робота, самостійна робота здобувачів вищої освіти (у т.ч. опрацювання окремих питань тем, тестування в Moodle, підготовка презентацій, підготовка тез доповіді на конференцію, підготовка наукової статті), підсумковий контроль знань – залік).

Академічна доброчесність. У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу академічної доброчесності у Миколаївському національному аграрному університеті, який затверджений вченою радою університету 27 листопада 2018 р., протокол № 3, Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату у Миколаївському національному аграрному університеті, яке затверджене вченою радою університету 24 листопада 2020 р., протокол № 4 та Положення про групу сприяння академічній доброчесності, яке затверджене вченою радою університету 26 січня 2021 р., протокол № 6.

Усі академічні тексти (освітні та наукові) здобувачів вищої освіти обов'язково перевіряються щодо їх відповідності принципам академічної доброчесності, у т. ч. за допомогою програми StrikePlagiarism.

3. Мета вивчення навчальної дисципліни

Основним призначенням робочої програми навчальної дисципліни є:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти та інших учасників освітнього процесу зі змістом дисципліни, критеріями та засобами оцінювання результатів навчання;
- встановлення відповідності змісту освіти освітній програмі та стандартам вищої освіти під час акредитації;
- встановлення відповідності при зарахуванні результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти (академічна мобільність), за іншими освітніми програмами, у попередні роки (при поновленні на навчання).

Мета дисципліни: надання знань, умінь, здатностей (компетенції) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління безпекою умовами життя і діяльності у середовищі перебування, осягнення світоглядних принципів гармонійних стосунків людини з технікою, природою та суспільством, формування у здобувачів вищої освіти відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, небезпек воєнного характеру, які можуть спричинити надзвичайні ситуації.

Основними **завданнями**, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни, є надання здобувачам вищої освіти: знань, вмінь та навичок вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки життя і діяльності у середовищі перебування та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятної ризику; чіткому розумінні небезпечних і шкідливих чинників у ситуаціях, що виникають у навколишньому середовищі, їх ідентифікація, пошук і обґрунтування оптимальних безпечних умов життя людини.

Об'єктом дисципліни є людина у всіх аспектах її діяльності. Об'єктами аналізу можуть бути закономірності виникнення і розвитку небезпек, надзвичайних ситуацій, в першу чергу техногенного характеру, їх властивості, можливий вплив на життя і здоров'я людини тощо.

Предметом дисципліни є аналіз негативного впливу різного роду небезпек на життя та здоров'я людини, а також методів, засобів і заходів захисту від них.

Компетентності:

Інтегральна компетентність:

КК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми біотехнологій та біоінженерії, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Спеціальні (фахові) компетентності:

К2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

К6. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Загальні компетентності:

К10. Здатність розробляти та реалізовувати комерційні та науково-технічні плани і проекти в галузі біотехнології з урахуванням всіх аспектів вирішуваної проблеми, включаючи технічні, виробничі, експлуатаційні, комерційні, правові, питання охорони праці і навколишнього середовища.

К13. Здатність розробляти та вдосконалювати комплексні біотехнології на основі розуміння наукових сучасних фактів, концепцій, теорій, принципів і методів біоінженерії та природничих наук.

Програмні результати навчання:

ПР09. Вміти розробляти, обґрунтовувати та застосовувати методи та засоби захисту людини та навколишнього середовища від небезпечних факторів техногенного та біологічного походження.

4. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та біозахист» базується на знаннях отриманих при вивченні дисциплін, що формують загальні та фахові компетентності за даною освітньою програмою.

5. Місце дисципліни у структурі навчальних дисциплін

У вступі курсу «Безпека життєдіяльності та біозахист» визначається місце і значення цієї навчальної дисципліни в системі підготовки сучасного висококваліфікованого фахівця. Даний курс є складовою частиною обов'язкових компонент освітньо-професійної програми «Біотехнології та біоінженерія».

Безпека життєдіяльності та біозахист	
II семестр	III семестр
ВК6. Технологія виробництва та переробки сировини АПК для біоенергетики/ Інноваційна біотехнологія переробки рослинної сировини	ВК1. Управління трудовими ресурсами та техніка управлінської діяльності/ Міжнародні економічні відносини
	ВК8. Агробіотехнологія/ Управління якістю та безпечністю біотехнологічної продукції

6. Структурно-логічна схема навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	ЛЗ	ПР	СР
Модуль № 1. Безпека життєдіяльності та біозахист				
Змістовий модуль № 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності та надзвичайних ситуацій				
Тема № 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності.	11	2	0	9
Тема № 2. Класифікація надзвичайних ситуацій.	12	2	2	8
Тема № 3. Загальні поняття про безпеки у сучасних умовах	11	2	0	9
Разом за змістовим модулем № 1.	34	6	2	26
Змістовий модуль № 2. Небезпеки у середовищі існування людини				
Тема № 4. Небезпеки природного середовища та їх наслідки.	13	2	2	9
Тема № 5. Техногенні та воєнні небезпеки та їх наслідки.	11	2	0	9
Тема № 6. Соціальні небезпеки та їх наслідки.	11	0	2	9
Тема № 7. Теорія розвитку та припинення горіння.	12	2	2	8
Разом за змістовим модулем № 2.	47	6	6	35
Змістовий модуль № 3. Організаційно-правове забезпечення управлінням силами та засобами під час надзвичайних ситуацій				
Тема № 8. Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій.	13	2	2	9

Тема № 9. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуаціях.	13	2	2	9
Тема № 10. Управління силами та засобами об'єкта господарювання під час надзвичайних ситуацій.	13	0	4	9
Разом за змістовим модулем № 3.	39	4	8	27
Усього годин	120	16	16	88

7. Зміст навчальної дисципліни

7.1. Загальний розподіл годин і кредитів

Види занять	Кількість годин і кредитів	Аудиторна кількість годин
Лекції	16/0,68	16
Практичні заняття	16/0,68	16
Самостійна робота	88/2,64	-
Разом по курсу	32/1,36	32

7.2. Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Назва змістового модуля	Кількість годин	Термін виконання, тиждень
Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності та надзвичайних ситуацій	34	Відповідно до семестрового навчального плану та графіку освітнього процесу
Небезпеки у середовищі існування людини	47	
Організаційно-правове забезпечення управління силами та засобами під час надзвичайних ситуацій	39	
Всього	120	X

7.3. Перелік та короткий зміст лекцій

Змістовий модуль № 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності та надзвичайних ситуацій

Тема № 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності (2 години).

Безпека життєдіяльності як категорія. Складові галузі дисципліни «Безпека життєдіяльності та біозахист» та її світоглядно-професійний характер. Поняття про діяльність людини в життєвому середовищі. Визначення безпеки, небезпеки, безпеки людини, безпеки життєдіяльності, загрози, надзвичайної ситуації. Небезпека для людини та її відчуття. Ідентифікація небезпек. Аксиоми безпеки життєдіяльності. Головний методологічний принцип безпеки життєдіяльності.

Системний аналіз у безпеці життєдіяльності. Поняття системного аналізу. Три стадії вивчення ризику. Дерево відмов: визначення, мета використання. 5 етапів побудови дерева відмов. Умовні позначення елементів для побудови дерева відмов. Прийоми аналізу ризику: аналіз видів відмов і наслідків; аналіз критичності. Порівняльні дані різних методів аналізу: попередній аналіз небезпек; аналіз за допомогою дерева відмов; аналіз видів відмов і наслідків; аналіз критичності.

Ключові слова: безпека, середовище, життя, діяльність.

Keywords: safety, environment, life, activity.

Тема № 2. Класифікація надзвичайних ситуацій (2 години).

Класифікація надзвичайних ситуацій за їх рівнями та залежно від характеру походження подій. Класифікація надзвичайних ситуацій за їх рівнями, ПКМУ № 368 від 24.03.2004 р. «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями». Об'єкти класифікації. Критерії визначення рівня надзвичайної ситуації. Класифікація надзвичайних ситуацій залежно від обсягів заподіяних наслідків, технічних і матеріальних ресурсів, необхідних для їх ліквідації. Національний класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010 «Класифікатор надзвичайних ситуацій» від 01.01. 2011 р., наказ № 457 Держстандарту України від 11.10.2010 р. Види надзвичайних ситуацій, залежно від характеру походження подій, що можуть зумовити виникнення надзвичайних ситуацій. Структура класифікатора.

Алгоритм класифікації надзвичайної ситуації. Етапи алгоритму класифікації надзвичайної ситуації.

Ключові слова: класифікація, надзвичайні ситуації, наслідки, технічні та матеріальні ресурси, класифікатор, природа виникнення події, алгоритм.

Keywords: classification, emergencies, consequences, technical and material resources, classifier, nature of event origin, algorithm.

Тема № 3. Загальні поняття про небезпеки у сучасних умовах (2 години).

Загальна характеристика небезпек. Чинники, що спричиняють виникнення небезпек та посилюють їх негативні наслідки. Класифікація небезпек залежно від виду, масштабу та наслідків. Загальні закономірності небезпек. Кратка характеристика небезпек.

Загальні поняття про глобальні соціальні проблеми людства. Глобальні проблеми людства, як комплекс проблем і ситуацій. Провідні вчені, які вивчали гострі глобальні проблеми. Поняття глобалістики. Джерела виникнення глобальних проблем. Групи глобальних проблем людства.

Ключові слова: характеристика небезпек, виникнення небезпек, класифікація, глобальні проблеми, глобалістика, джерела виникнення.

Key words: characterization of hazards, occurrence of hazards, classification, global problems, globalism, sources of occurrence.

Змістовий модуль № 2. Небезпеки у середовищі існування людини.

Тема № 4. Небезпеки природного середовища та їх наслідки (2 години).

Небезпечні метеорологічні явища. Визначення та види небезпечних метеорологічних процесів і явищ. Кратка характеристика видів небезпечних метеорологічних процесів і явищ.

Небезпечні геологічні процеси і явища. Визначення та види небезпечних геологічних процесів і явищ. Кратка характеристика видів небезпечних геологічних процесів і явищ.

Небезпечні гідрологічні процеси і явища. Визначення та види небезпечних гідрологічних процесів і явищ. Кратка характеристика видів небезпечних гідрологічних процесів і явищ.

Біологічні небезпеки. Визначення та види небезпечних біологічних небезпек. Кратка характеристика видів небезпечних біологічних небезпек.

Епідемія коронавірусної хвороби. Історія взаємодії людства та навколишнього середовища. Пандемії - один з незмінних супутників існування людства. Коронавірус 2019 року. Заходи спрямовані на протидію поширенню коронавірусної інфекції. Нові види та штампи коронавірусу. Запобігання поширенню інфекції, захисту здоров'я людини. Правила самоізоляції та догляд за хворими.

Фактори природних пожеж. Визначення та види природних пожеж. Кратка характеристика видів природних пожеж.

Ключові слова: процеси і явища, види небезпек, гідрологічні процеси, біологічні небезпеки, геологічні процеси, епідемія коронавірусної хвороби, природні пожежі, негативні наслідки.

Keywords: processes and phenomena, types of hazards, hydrological processes, biological hazards, geological processes, epidemic of the coronavirus disease, natural fires, negative consequences.

Тема № 5. Техногенні та воєнні небезпеки та їх наслідки (2 години).

Техногенні аварії. Аварії з викидом небезпечних хімічних речовин: причини аварій, групи аварій, наслідки.

Аварії з викидом радіоактивних речовин. Основні вражаючі фактори аварій, наслідки аварій. Іонізуюче випромінювання, його характеристика. Заходи по зниженню впливу іонізуючого випромінювання.

Аварії на транспорті: причини, наслідки. Техногенні катастрофи та їх наслідки. Фактори техногенних пожеж. Воєнні небезпеки та їх наслідки.

Ключові слова: техногенні аварії, класифікація, причини аварій, групи аварій, наслідки, вражаючі фактори, техносфера.

Key words: man-made accidents, classification, causes of accidents, groups of accidents, consequences, impressive factors, technosphere.

Тема № 6. Соціальні небезпеки та їх наслідки (0 год., тема вивчається самостійно).

Поняття про глобальні соціальні проблеми людства. Глобальні проблеми людства, як комплекс проблем і ситуацій. Провідні вчені, які вивчали гострі глобальні проблеми. Поняття глобалістики. Джерела виникнення глобальних проблем. Групи глобальних проблем людства.

Соціальні проблеми, що стосуються взаємовідносин усередині людської спільноти. Проблема збереження миру й відвернення загрози світової війни: основні причини воєн. Подолання економічної відсталості бідних країн: аспекти відсталості країн, що розвиваються; причини відсталості; фактори розвитку країн. Ліквідація соціально-небезпечних хвороб: соціально-небезпечні хвороби – туберкульоз, захворювання, що передаються статевим шляхом, алкогольна залежність, наркоманія.

Соціальні проблеми, які є результатом кризи взаємовідносин між суспільством і природою. Екологічні проблеми: групи екологічних проблем - пов'язаних зі станом атмосферного повітря, виснаження водних ресурсів, погіршення стану земельних ресурсів; шляхи вирішення екологічних проблем на національному рівні, на світовому рівні. Продовольча проблема: групи чинників, які впливають на глобальну продовольчу проблему; основні аспекти продовольчої проблеми; шляхи розв'язання продовольчої проблеми. Сировинна та енергетична проблеми: чинники споживання сировини та енергоресурсів; необхідність переходу до раціонального використання природних ресурсів у виробничому процесі; розв'язання сировинної та енергетичної проблеми, розв'язання паливно-сировинної проблеми. Проблема освоєння Світового океану: джерела забруднення Світового океану, ліквідація збитків, завданих океану.

Ключові слова: соціальні проблеми, людська спільнота, економічна відсталість, соціально-небезпечні хвороби, криза взаємовідносин, шляхи розв'язання проблем.

Key words: social problems, human community, economic backwardness, socially dangerous diseases, relationship crisis, ways to solve problems.

Тема № 7. Теорія розвитку та припинення горіння (2 години).

Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння. Поняття горіння. Ознаки горіння. Основні умови горіння. Горючі системи та їх характеристика. Негорючі, горючі, важкогорючі матеріали. Поняття пожежі, зони пожежі та їх характеристика. Характерні режими горіння. Стадії горіння. Початкові форми загоряння. Припинення процесу горіння, способи припинення процесу горіння.

Пожежа та небезпечні для людини її фактори. Класифікація пожеж залежно від агрегатного стану й особливостей горіння. Фактори пожежі, які створюють загрозу життю і здоров'ю людини, їх характеристика.

Ключові слова: розвиток та припинення горіння, ознаки горіння, умови горіння, горючі системи, режими горіння, припинення горіння.

Key words: development and cessation of combustion, signs of combustion, conditions of combustion, combustible systems, modes of combustion, cessation of combustion.

Змістовий модуль № 3. Організаційно-правове забезпечення управління силами та засобами під час надзвичайних ситуацій

Тема № 8. Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій (2 години).

Загальний аналіз ризику і проблем безпеки. Загальне поняття про небезпеку. Ризик як кількісна характеристика оцінки ступеня небезпеки. Класифікація ризику. Поняття абсолютної безпеки. Знехтуваний ризик. Прийнятний (допустимий) ризик. Ідентифікація небезпек. Квантифікація. Критерії для кількісного виміру небезпеки. Індивідуальний та соціальний ризик.

Головні етапи кількісного аналізу та оцінки ризику. Методи дослідження та кількісної оцінки ризику: апріорні та емпіричні методи; об'єктивні та суб'єктивні методи; статистичний метод, метод експертних оцінок, метод використання аналогій, метод імітаційного моделювання, комбінований метод.

Оцінка ризику небезпек. Концепція оцінки ризику. Кількісне визначення рівня ризику. Головні елементи оцінки ризику. Етапи оцінки ризику. Категорії діяльності людини за рівнем ризику.

Управління ризиком. Визначення поняття «управління ризиком». Концепції аналізу ризиків. Властивості системи управління ризиком, вимоги до неї: системний характер управління ризиком; складність структури системи управління ризиком; висока результативність системи управління ризиком.

Ключові слова: аналіз ризику, ступінь небезпеки, ідентифікація небезпек, квантифікація, концепція оцінки ризику.

Key words: risk analysis, degree of danger, hazard identification, quantification, concept of risk assessment.

Тема № 9. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуаціях (2 години).

Правова система управління безпекою життєдіяльності. Що формує та забезпечує правова система. Правова основа законодавства щодо забезпечення безпеки життєдіяльності. Загальні закони України: Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»; Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»; Закон України «Про системи громадського здоров'я»; Закон України «Про охорону атмосферного повітря»; Кодекс України про надра; Водний кодекс України; Земельний кодекс України; Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку»; Кодекс цивільного захисту України; Закон України «Про охорону праці». Спеціальні законодавчі акти: національні законодавчі акти; підзаконні нормативні акти України; державні міжгалузеві й галузеві нормативні акти; міжнародні договори та угоди.

Управління безпекою та захистом у надзвичайних ситуаціях. Що являє собою система управління безпекою життєдіяльності. Рівні система управління безпекою життєдіяльності в Україні. Національна Рада з питань безпечної життєдіяльності населення. Державний нагляд за додержанням законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці.

Керівництво та загальна структура єдиної державної системи цивільного захисту. Що таке цивільний захист? Закон України «Про основи національної безпеки України. Рада національної безпеки і оборони України та Кабінет Міністрів України як органи виконавчої влади у сфері цивільного захисту. Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій. Регіональні комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій. Місцеві комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій. Комісії з питань надзвичайних ситуацій на підприємстві. Забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту. Єдина державна система цивільного захисту.

Функціональна і територіальна підсистеми та їх ланки. Постійно діючі органи управління цивільного захисту. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту.

Ключові слова: управління безпекою життєдіяльності, забезпечення безпеки, єдина державна система цивільного захисту, техногенно-екологічна безпека, режими функціонування.

Key words: life safety management, security, unified state system of civil protection, man-made and ecological safety, modes of operation.

Лекція № 10. Управління силами та засобами об'єкта господарювання під час надзвичайних ситуацій (0 год., тема вивчається самостійно).

Організація цивільного захисту на підприємстві. Об'єкт господарювання, як основна ланка в системі цивільного захисту держави. Відповідальність за організацію і стан цивільного захисту об'єкта. Органом управління цивільним захистом на об'єкті. Начальник штабу цивільного захисту об'єкта та його повноваження. Служби цивільного захисту об'єкта. Невоєнізовані формування цивільного захисту об'єкта.

Оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій. Головні і невід'ємні елементи всієї системи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: інформація, оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій. Загальнодержавна автоматизована система централізованого оповіщення. Територіальні автоматизовані системи централізованого оповіщення. Місцеві автоматизовані системи централізованого оповіщення. Спеціальні системи оповіщення. Локальні системи оповіщення. Об'єктові системи оповіщення.

Укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту та евакуаційні заходи. Основні способи захисту населення при загрозі виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій у мирний час. Захисні споруди: сховища, протирадіаційні укриття, швидкоспоруджувані захисні споруди цивільного захисту. Захист людей від деяких факторів небезпеки, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій у мирний час, та дії засобів ураження в особливий період: спору-ди подвійного призначення, найпростіші укриття. Евакуації населення, матеріальних і культурних цінностей у мирний час та в особливий період на державному, регіональному, місцевому або об'єктовому рівнях. Види евакуації.

Організація аварійно-рятувальних і інших невідкладних робіт. Здійснення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт. Мета та склад аварійно-рятувальних робіт. Мета та склад невідкладних робіт.

Ключові слова: об'єкт господарювання, цивільний захист на підприємстві, орган управління, штаб цивільного захисту, невоєнізовані формування, укриття населення, евакуації населення.

Key words: object of business, civil protection at the enterprise, management body, headquarters of civil protection, non-military formations, shelter of the population, evacuation of the population.

7.4. Перелік та план практичних занять

Практичні завдання з дисципліни «Безпека життєдіяльності та біозахист» виконуються здобувачами вищої освіти протягом семестру згідно з програмою курсу з метою закріплення теоретичних знань. Викладачем, який веде практичні заняття, здійснюється поточний контроль виконання практичних завдань шляхом перевірки наявності виконаних завдань та індивідуальної співбесіди зі здобувачем вищої освіти за кожним завданням. Кожне завдання оцінюється окремо відповідно до встановлених критеріїв оцінки.

Виконання індивідуальних завдань має творчий характер. Попередньо здобувач вищої освіти повинен вивчити відповідні теми за рекомендованою літературою, список якої наведено у кінці робочої програми. З незрозумілих питань курсу здобувач вищої освіти може одержати консультацію викладача дисципліни у відповідні дні, за графіком, установленим кафедрою.

№	Назва тема	Кількість годин
Змістовий модуль № 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності та надзвичайних ситуацій		
1.	Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності.	0
2.	Класифікація надзвичайних ситуацій.	2
3.	Загальні поняття про небезпеки у сучасних умовах.	0
Змістовий модуль № 2. Небезпеки у середовищі існування людини		
4.	Небезпеки природного середовища та їх наслідки.	2
5.	Техногенні та воєнні небезпеки та їх наслідки.	0
6.	Соціальні небезпеки та їх наслідки.	2
7.	Теорія розвитку та припинення горіння.	2
Змістовий модуль № 3. Охорона праці в галузі ІТ		
8.	Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій.	2
9.	Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуаціях.	2
10.	Управління силами та засобами об'єкта господарювання під час надзвичайних ситуацій.	4
Всього годин		16

Перелік тем індивідуальних завдань самопідготовки

Тема № 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності.

1. Безпека життєдіяльності як категорія.
2. Складові галузі дисципліни «Безпека життєдіяльності та біозахист» та її світоглядно-професійний характер.
3. Поняття про діяльність людини в життєвому середовищі.
4. Визначення безпеки, небезпеки, безпеки людини, безпеки життєдіяльності.
5. Загрози, надзвичайної ситуації.
6. Небезпека для людини та її відчуття.
7. Ідентифікація небезпек.
8. Аксиоми безпеки життєдіяльності.
9. Головний методологічний принцип безпеки життєдіяльності.
10. Системний аналіз у безпеці життєдіяльності.
11. Поняття системного аналізу.
12. Три стадії вивчення ризику.
13. Дерево відмов: визначення, мета використання.
14. П'ять етапів побудови дерева відмов.
15. Умовні позначення елементів для побудови дерева відмов.
16. Прийоми аналізу ризику: аналіз видів відмов і наслідків; аналіз критичності.
17. Порівняльні дані різних методів аналізу: попередній аналіз небезпек; аналіз за допомогою дерева відмов; аналіз видів відмов і наслідків; аналіз критичності.
18. Ідентифікація небезпек та її принципи.
19. Людська активність та її сутність.
20. Необхідні умови досягнення безпеки життєдіяльності.

Тема № 2. Класифікація надзвичайних ситуацій.

1. Класифікація надзвичайних ситуацій за їх рівнями та залежно від характеру походження подій.

2. Класифікація надзвичайних ситуацій за їх рівнями, ПКМУ № 368 від 24.03.2004 р. «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями».

3. Об'єкти класифікації та їх характеристика.

4. Критерії визначення рівня надзвичайної ситуації.

5. Класифікація надзвичайних ситуацій залежно від обсягів заподіяних наслідків, технічних і матеріальних ресурсів, необхідних для їх ліквідації.

6. Національний класифікатор надзвичайних ситуацій, його кратка характеристика.

7. Види надзвичайних ситуацій, залежно від характеру походження подій, що можуть зумовити виникнення надзвичайних ситуацій.

8. Структура класифікатора.

9. Класифікація надзвичайних ситуацій за походженням.

10. Класифікація надзвичайних ситуацій за рівнями.

11. Алгоритм класифікації надзвичайної ситуації.

12. Етапи алгоритму класифікації надзвичайної ситуації.

Тема № 3. Загальні поняття про небезпеки у сучасних умовах.

1. Загальна характеристика небезпек.

2. Чинники, що спричиняють виникнення небезпек та посилюють їх негативні наслідки.

3. Класифікація небезпек залежно від виду, масштабу та наслідків.

4. Загальні закономірності небезпек.

5. Кратка характеристика небезпек.

6. Загальні поняття про глобальні соціальні проблеми людства.

7. Глобальні проблеми людства, як комплекс проблем і ситуацій.

8. Провідні вчені, які вивчали гострі глобальні проблеми.

9. Поняття глобалістики.

9. Джерела виникнення глобальних проблем.

10. Групи глобальних проблем людства.

Тема № 4. Небезпеки природного середовища та їх наслідки.

1. Небезпечні метеорологічні явища.

2. Визначення та види небезпечних метеорологічних процесів і явищ.

3. Кратка характеристика видів небезпечних метеорологічних процесів і явищ.

4. Небезпечні геологічні процеси і явища.

5. Визначення та види небезпечних геологічних процесів і явищ.

6. Кратка характеристика видів небезпечних геологічних процесів і явищ.

7. Небезпечні гідрологічні процеси і явища.

8. Визначення та види небезпечних гідрологічних процесів і явищ.

9. Кратка характеристика видів небезпечних гідрологічних процесів і явищ.

10. Біологічні небезпеки.

11. Визначення та види небезпечних біологічних небезпек.

12. Кратка характеристика видів небезпечних біологічних небезпек.

13. Епідемія коронавірусної хвороби.

14. Історія взаємодії людства та навколишнього середовища.

15. Пандемії - один з незмінних супутників існування людства.

16. Коронавірус 2019 року.

17. Заходи спрямовані на протидію поширенню коронавірусної інфекції.

18. Нові види та штампи коронавірусу.

19. Запобігання поширенню інфекції, захисту здоров'я людини.

20. Правила самоізоляції та догляд за хворими.

21. Фактори природних пожеж.

22. Визначення та види природних пожеж.

23. Кратка характеристика видів природних пожеж.

Тема № 5. Техногенні та воєнні небезпеки та їх наслідки.

1. Техногенні аварії.
2. Аварії з викидом небезпечних хімічних речовин: причини аварій, групи аварій, наслідки.
3. Аварії з викидом радіоактивних речовин.
4. Основні вражаючі фактори аварій, наслідки аварій.
5. Іонізуюче випромінювання, його характеристика.
6. Заходи по зниженню впливу іонізуючого випромінювання.
7. Аварії на транспорті: причини, наслідки.
8. Техногенні катастрофи та їх наслідки.
9. Фактори техногенних пожеж.
10. Воєнні небезпеки та їх наслідки.

Тема № 6. Соціальні небезпеки та їх наслідки.

1. Поняття про глобальні соціальні проблеми людства.
2. Глобальні проблеми людства, як комплекс проблем і ситуацій.
3. Провідні вчені, які вивчали гострі глобальні проблеми.
4. Поняття глобалістики.
5. Джерела виникнення глобальних проблем.
6. Групи глобальних проблем людства.
7. Соціальні проблеми, що стосуються взаємовідносин усередині людської спільноти.
8. Проблема збереження миру й відвернення загрози світової війни: основні причини воєн.
9. Подолання економічної відсталості бідних країн: аспекти відсталості країн, що розвиваються; причини відсталості; фактори розвитку країн.
10. Ліквідація соціально-небезпечних хвороб: соціально-небезпечні хвороби – туберкульоз, захворювання, що передаються статевим шляхом, алкогольна залежність, наркоманія.
11. Соціальні проблеми, які є результатом кризи взаємовідносин між суспільством і природою.
12. Екологічні проблеми: групи екологічних проблем - пов'язаних зі станом атмосферного повітря, виснаження водних ресурсів, погіршення стану земельних ресурсів; шляхи вирішення екологічних проблем на національному рівні, на світовому рівні.
13. Продовольча проблема: групи чинників, які впливають на глобальну продовольчу проблему; основні аспекти продовольчої проблеми; шляхи розв'язання продовольчої проблеми.
14. Сировинна та енергетична проблеми: чинники споживання сировини та енергоресурсів; необхідність переходу до раціонального використання природних ресурсів у виробничому процесі; розв'язання сировинної та енергетичної проблеми, розв'язання паливно-сировинної проблеми.
15. Проблема освоєння Світового океану: джерела забруднення Світового океану, ліквідація збитків, завданих океану.

Тема № 7. Теорія розвитку та припинення горіння.

1. Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння.
2. Поняття горіння.
3. Ознаки горіння.
4. Основні умови горіння.
5. Горючі системи та їх характеристика.
6. Негорючі, горючі, важкогорючі матеріали.
7. Поняття пожежі, зони пожежі та їх характеристика.
8. Характерні режими горіння.
9. Стадії горіння.
10. Початкові форми загоряння.
11. Припинення процесу горіння, способи припинення процесу горіння.

12. Пожежа та небезпечні для людини її фактори.
13. Класифікація пожеж залежно від агрегатного стану й особливостей горіння.
14. Фактори пожежі, які створюють загрозу життю і здоров'ю людини, їх характеристика.

Тема № 8. Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій.

1. Загальний аналіз ризику і проблем безпеки.
2. Загальне поняття про безпеку.
3. Ризик як кількісна характеристика оцінки ступеня безпеки.
4. Класифікація ризику.
5. Поняття абсолютної безпеки.
6. Знехтуваний ризик.
7. Прийнятний (допустимий) ризик.
8. Ідентифікація небезпек.
9. Квантифікація.
10. Критерії для кількісного виміру безпеки.
11. Індивідуальний та соціальний ризик.
12. Головні етапи кількісного аналізу та оцінки ризику.
13. Методи дослідження та кількісної оцінки ризику: апріорні та емпіричні методи; об'єктивні та суб'єктивні методи; статистичний метод, метод експертних оцінок, метод використання аналогій, метод імітаційного моделювання, комбінований метод.
14. Оцінка ризику небезпек.
15. Концепція оцінки ризику.
16. Кількісне визначення рівня ризику.
17. Головні елементи оцінки ризику.
18. Етапи оцінки ризику.
19. Категорії діяльності людини за рівнем ризику.
20. Управління ризиком.
21. Визначення поняття «управління ризиком».
22. Концепції аналізу ризиків.
23. Властивості системи управління ризиком, вимоги до неї: системний характер управління ризиком; складність структури системи управління ризиком; результативність системи управління ризиком.

Тема № 9. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуаціях.

1. Правова система управління безпекою життєдіяльності.
2. Що формує та забезпечує правова система.
3. Правова основа законодавства щодо забезпечення безпеки життєдіяльності.
4. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
5. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».
6. Закон України «Про системи громадського здоров'я».
7. Закон України «Про охорону атмосферного повітря»; Кодекс України про надра; Водний кодекс України; Земельний кодекс України.
8. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
9. Кодекс цивільного захисту України.
10. Спеціальні законодавчі акти: національні законодавчі акти; підзаконні нормативні акти України; державні міжгалузеві й галузеві нормативні акти; міжнародні договори та угоди.
11. Управління безпекою та захистом у надзвичайних ситуаціях.
12. Що являє собою система управління безпекою життєдіяльності.
13. Рівні системи управління безпекою життєдіяльності в Україні.
14. Національна Рада з питань безпечної життєдіяльності населення.

15. Державний нагляд за дотриманням законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці.

16. Керівництво та загальна структура єдиної державної системи цивільного захисту.

17. Що таке цивільний захист?

18. Закон України «Про основи національної безпеки України».

19. Рада національної безпеки і оборони України та Кабінет Міністрів України як органи виконавчої влади у сфері цивільного захисту.

20. Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій.

21. Регіональні комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій.

22. Місцеві комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій.

23. Комісії з питань надзвичайних ситуацій на підприємстві.

24. Забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту.

25. Єдина державна система цивільного захисту.

26. Функціональна і територіальна підсистеми та їх ланки.

27. Постійно діючі органи управління цивільного захисту.

28. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту.

Тема № 10. Управління силами та засобами об'єкта господарювання під час надзвичайних ситуацій.

1. Організація цивільного захисту на підприємстві.

2. Об'єкт господарювання, як основна ланка в системі цивільного захисту держави.

3. Відповідальність за організацію і стан цивільного захисту об'єкта.

4. Органом управління цивільним захистом на об'єкті.

5. Начальник штабу цивільного захисту об'єкта та його повноваження.

6. Служби цивільного захисту об'єкта.

7. Невоснізовані формування цивільного захисту об'єкта.

8. Оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.

9. Головні і невід'ємні елементи всієї системи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: інформація, оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.

10. Загальнодержавна автоматизована система централізованого оповіщення.

11. Територіальні автоматизовані системи централізованого оповіщення.

12. Місцеві автоматизовані системи централізованого оповіщення.

13. Спеціальні системи оповіщення.

14. Локальні системи оповіщення. Об'єктові системи оповіщення.

15. Укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту та евакуаційні заходи.

16. Основні способи захисту населення при загрозі виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій у мирний час.

17. Захисні споруди: сховища, протирадіаційні укриття, швидкоспоруджувані захисні споруди цивільного захисту.

18. Захист людей від деяких факторів небезпеки, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій у мирний час, та дії засобів ураження в особливий період: споруди подвійного призначення, найпростіші укриття.

19. Евакуації населення, матеріальних і культурних цінностей у мирний час та в особливий період на державному, регіональному, місцевому або об'єктовому рівнях.

20. Види евакуації.

21. Організація аварійно-рятувальних і інших невідкладних робіт.

22. Здійснення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

23. Мета та склад аварійно-рятувальних робіт.

24. Мета та склад невідкладних робіт.

7.5. Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота здобувачів вищої освіти з вітчизняною та закордонною спеціальною літературою. Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Основні види самостійної роботи:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з вивчення рекомендованої літератури.
3. Вивчення основних термінів та понять.
4. Підготовка до практичних занять та виконання індивідуальних завдань.
5. Використання матеріалів, які знаходяться в оболонці Moodle – дистанційне навчання та проходження комп'ютерного тестування.
6. Контрольна перевірка кожним здобувачем особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення та самоконтролю.
7. Підготовка до заліку.

Самостійна робота оформляється у вигляді звіту. Форма контролю – тестування, захист індивідуальних завдань, рефератів та презентацій. При оцінюванні результатів самостійної роботи здобувачів вищої освіти враховується особистий внесок здобувача та коректність висновків. В методичних рекомендаціях для занять виділяються теми, які здобувачі вищої освіти повинні виконати самостійно, і наводяться варіанти завдань для самостійної роботи.

Теми самостійного опрацювання

№	Назва змістовного модуля/тема	Обсяг годин	Завдання
Змістовий модуль № 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності та надзвичайних ситуацій			
1.	Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності.	9	Опитування, комп'ютерне тестування
2.	Класифікація надзвичайних ситуацій.	8	Опитування, комп'ютерне тестування
3.	Загальні поняття про небезпеки у сучасних умовах.	9	Опитування, комп'ютерне тестування
Змістовий модуль № 2. Небезпеки у середовищі існування людини			
4.	Небезпеки природного середовища та їх наслідки.	9	Опитування, комп'ютерне тестування
5.	Техногенні та воєнні небезпеки та їх наслідки.	9	Опитування, комп'ютерне тестування
6.	Соціальні небезпеки та їх наслідки.	9	Опитування, комп'ютерне тестування
7.	Теорія розвитку та припинення горіння.	8	Опитування, комп'ютерне тестування
Змістовий модуль № 3. Організаційно-правове забезпечення управлінням			

силами та засобами під час надзвичайних ситуацій			
8.	Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій.	9	Опитування, комп'ютерне тестування
9.	Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуаціях.	9	Опитування, комп'ютерне тестування
10.	Управління силами та засобами об'єкта господарювання під час надзвичайних ситуацій.	9	Опитування, комп'ютерне тестування
Всього		88	X

7.6. Питання до поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

Питання для поточного контролю знань

Змістовий модуль № 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності та надзвичайних ситуацій

Тема № 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності.

1. Порогові значення в техногенній небезпеці та її вплив на структурну цілісність людини і природного середовища.
2. Природничі науки як складові безпеки життєдіяльності.
3. Інженерні науки як складові безпеки життєдіяльності.
4. Квантифікація небезпек, її сутність та поняття.
5. Науки про суспільство як складові безпеки життєдіяльності.
6. Генеалогічне дерево знань у сфері безпеки життєдіяльності.
7. Ідентифікація небезпек та її принципи.
8. Людська активність та її сутність.
9. Гуманітарні науки як складові безпеки життєдіяльності.
10. Джерела технічних небезпек як елементи техносфери.
11. Дія техногенних небезпек в просторі і в часі.
12. Вплив техногенних небезпек на природне середовище.
13. Вплив техногенних небезпек на елементи техносфери.
14. Вплив техногенних небезпек на людину та її здоров'я.
15. Захист від техногенних небезпек.

Тема № 2. Класифікація надзвичайних ситуацій.

1. Об'єкти класифікації та їх характеристика.
2. Визначення територіального поширення та обсягів технічних і матеріальних ресурсів, що необхідні для ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, як критерія визначення рівня надзвичайної ситуації.
3. Визначення розміру збитків, завданих уражальними чинниками джерела надзвичайної ситуації, як критерія визначення рівня надзвичайної ситуації.
4. Визначення кількості людей, які внаслідок дії уражальних чинників джерела надзвичайної ситуації загинули або постраждали, або нормальні умови життєдіяльності яких порушено, як критерія визначення рівня надзвичайної ситуації..
5. Експертний висновок про рівень надзвичайної ситуації.
6. Національний класифікатор надзвичайних ситуацій, його кратка характеристика.
7. Віднесення надзвичайної події за пороговим значенням до надзвичайної ситуації.
8. Класифікація надзвичайних ситуацій за походженням.
9. Класифікація надзвичайних ситуацій за рівнями.
10. Постанова КМУ від 24 березня 2004 р. № 368 «Про затвердження Порядку класифікації НС техногенного та природного характеру за їх рівнями», її кратка характеристика.
11. Кратка характеристика надзвичайної ситуації техногенного характеру.

12. Кратка характеристика надзвичайної ситуації природного характеру.
13. Кратка характеристика надзвичайної ситуації соціального характеру.
14. Кратка характеристика надзвичайної ситуації воєного характеру.
15. Кратка характеристика надзвичайної ситуації державного рівня.

Тема № 3. Загальні поняття про безпеки у сучасних умовах..

1. Нераціональне розміщення об'єктів народного господарства у зонах потенційної безпеки, їх вражаючі фактори.
2. Загальні поняття про абіотичні безпеки.
3. Загальні поняття про стихійні лиха.
4. Загальні поняття про біотичні безпеки.
5. Загальні поняття про стихійні явища.
6. Загальна характеристика закономірностей природних безпек.

Змістовий модуль № 2. Безпеки у середовищі існування людини.

Тема № 4. Безпеки природного середовища та їх наслідки.

1. Бурі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів бурі.
2. Урагани та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів урагану.
3. Циклони та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів циклонів.
4. Шквали та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів шквалів.
5. Смерчі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів смерчів.
6. Сильна спека та її загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів сильної спеки.
7. Пилові бурі та її загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів пилових бурь.
8. Снігові заноси та її загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів снігових заносів.
9. Землетруси та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів землетрусів.
10. Інфекційні захворювання, як розлади здоров'я людей, характеристика виникнення інфекційного процесу.
11. Селевий потік та його загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів селевого потоку.
12. Затоплення та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів затоплення.
13. Неінфекційні захворювання, як розлади здоров'я людей, характеристика виникнення неінфекційного процесу.
14. Зажори та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів зажорів.
15. Підвищення рівня ґрунтових вод та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів підвищення рівня ґрунтових вод.
16. Загальні поняття про природні пожежі та їх вражаючих факторів.
17. Загальні поняття про небезпечні біологічні безпеки.
18. Низові лісові пожежі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів низових лісових пожеж.
19. Верхові лісові пожежі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів верхових лісових пожеж.
20. Вершинні лісові пожежі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів вершинних лісових пожеж.
21. Торф'яні пожежі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів торф'яні пожеж.
22. Степові пожежі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів степових пожеж.
23. Карантин, як захід попередження поширення інфекційних захворювань.
24. Обсервація, як захід попередження поширення інфекційних захворювань.

Тема № 5. Техногенні та воєнні безпеки та їх наслідки.

1. Загальна характеристика вражаючих факторів транспортних засобів, як джерел техногенних безпек.

2. Загальна характеристика вражаючих факторів технологічного устаткування, як джерел техногенних небезпек.

3. Загальна характеристика вражаючих факторів горючих та легкозаймистих речовин й матеріалів, як джерел техногенних небезпек.

4. Загальна характеристика вражаючих факторів вибухонебезпечних речовин й матеріалів, як джерел техногенних небезпек.

5. Загальна характеристика вражаючих факторів технологічних процесів, що відбуваються при підвищеному тиску, як джерел техногенних небезпек.

6. Загальна характеристика вражаючих факторів технологічні процеси, що відбуваються при підвищених температурах, як джерел техногенних небезпек.

7. Загальна характеристика вражаючих факторів електроенергії, як джерел техногенних небезпек.

8. Загальна характеристика вражаючих факторів хімічних речовин, як джерел техногенних небезпек.

9. Загальна характеристика вражаючих факторів іонізуючого випромінювання, як джерел техногенних небезпек.

10. Загальна характеристика вражаючих факторів електромагнітного випромінювання, як джерел техногенних небезпек.

11. Загальна характеристика вражаючих факторів акустичного випромінювання, як джерел техногенних небезпек.

12. Загальна характеристика вражаючих факторів лазерного випромінювання, як джерел техногенних небезпек.

13. Загальна характеристика вражаючих факторів інфрачервоного випромінювання, як джерел техногенних небезпек.

14. Загальна характеристика вражаючих факторів ультрафіолетового випромінювання, як джерел техногенних небезпек.

15. Загальна характеристика вражаючих факторів пасивно-активних джерел техногенних небезпек.

Тема № 6. Соціальні небезпеки та їх наслідки.

1. Глобальна проблема взаємовідносин суспільства і природи за теорією французького вченого Теяр де Шардена.

2. Глобалістика, як науковий підхід, спрямований на комплексний розгляд глобальних проблем людства та пошук шляхів їх вирішення.

3. Глобальна проблема зростання народонаселення за науковим передбаченням англійського вченого Т. Мальтуса.

4. Антагонізм класів і держав, рас і націй, релігійних конфесій.

5. Гонка озброєнь і пов'язана з нею воєнно-політична конфронтація.

6. Зберігання колосальних арсеналів засобів масового знищення і звичайного озброєння.

7. Створення нових видів бойової техніки.

8. Розповсюдження передової військової технології по планеті.

9. Історичний аспект відсталості країн, що розвиваються.

10. Сучасний аспект відсталості країн, що розвиваються.

11. Нерівномірне становище у світовому поділі праці країн, що розвиваються.

12. Туберкульоз, як глобальна загроза для здоров'я людини, сприйнятливність і фактори ризику.

13. Загальні відомості захворювань, що передаються статевим шляхом.

14. Загальні відомості про синдром набутого імунодефіциту.

Тема № 7. Теорія розвитку та припинення горіння.

1. Хімічне перетворення речовин та матеріалів, як характерне явище процесу горіння.

2. Виділення тепла, як характерне явище процесу горіння.

3. Випромінювання світла, як характерне явище процесу горіння.

4. Гомогенні горючі системи та їх характеристика.

5. Гетерогенні горючі системи та їх характеристика.

6. Загальна характеристика зони горіння при пожежі.

7. Загальна характеристика зони теплового впливу при пожежі.

8. Загальна характеристика зони задимлення при пожежі.

9. Дефлаграційний режим горіння та його характеристика.
10. Детонаційний режим горіння та його характеристика.
11. Охолодження горючих речовин або зони горіння, як спосіб припинення процесу горіння.
12. Ізоляція горючих речовин або окисника від зони горіння, як спосіб припинення процесу горіння.
13. Розбавлення повітря чи горючих речовин, як спосіб припинення процесу горіння.
14. Хімічне гальмування реакції горіння, як спосіб припинення процесу горіння.
15. Характеристика горіння твердих речовин, що супроводжується тлінням.

Змістовий модуль № 3. Організаційно-правове забезпечення управління силами та засобами під час надзвичайних ситуацій.

Тема № 8. Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій.

1. Аксіома про потенційну небезпеку діяльності людини, її характеристика.
2. Загальні відомості про знехтуваний ризик.
3. Загальні відомості про прийнятий ризик.
4. Загальні відомості про гранично допустимий ризик.
5. Загальні відомості про надмірний ризик.
6. Виправданий ризик, межа, яка відокремлює допустимий ризик від нерозумного.
7. Квантифікація.
8. Величина заподіяних збитків від впливу небезпечних факторів.
9. Імовірність виникнення (частота) фактора небезпеки.
10. Повна або часткова відмова від робіт, операцій та систем, які мають високий ступінь небезпеки.
11. Заміна небезпечних операцій іншими, менш небезпечними.
12. Удосконалення технічних систем та об'єктів.
13. Розробка та використання спеціальних засобів захисту.
14. Заходи організаційно-управлінського характеру з питань стимулювання безпечної роботи та поведінки.
15. Ліквідація наслідків аварій та катастроф з наступним їх аналізом.

Тема № 9. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуаціях.

1. Права громадян України на пріоритет їх життя і здоров'я та відповідні заходи до їх реалізації.
2. Загальні відомості про Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
3. Загальні відомості про Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».
4. Загальні відомості про Закон України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення».
5. Загальні відомості про Закон України «Про охорону атмосферного повітря».
6. Органи, які керують в галузі безпеки життєдіяльності і зміст їх діяльності.
7. Загальні відомості про Кодекс України про надра.
8. Загальні відомості про Водний кодекс України.
9. Загальні відомості про Земельний кодекс України.
10. Загальні відомості про Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
11. Загальні відомості про Закон України «Про охорону праці».
12. Загальні відомості про Кодекс цивільного захисту України.
13. Національні законодавчі акти в галузі безпеки життєдіяльності.
14. Підзаконні нормативні акти України в галузі безпеки життєдіяльності.
15. Державні міжгалузеві й галузеві нормативні акти України в галузі безпеки життєдіяльності.

Тема № 10. Управління силами та засобами об'єкта господарювання під час надзвичайних ситуацій.

1. Орган управління цивільним захистом підприємства, його створення, повноваження та функції.
2. Загальні відомості про загальнодержавну автоматизовану систему централізованого оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.
3. Загальні відомості про територіальні автоматизовані системи централізованого оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.
4. Загальні відомості про місцеві автоматизовані системи централізованого оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.
5. Загальні відомості про спеціальні системи оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.
6. Невоснізованні формування підприємства, їх створення, повноваження та функції.
7. Загальні відомості про локальні системи оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.
8. Загальні відомості про об'єктові системи оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.
9. Розвідка маршрутів руху і ділянок робіт при проведенні аварійно-рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.
10. Прокладення колонних шляхів і влаштування проходів в завалах і зонах зараження при проведенні невідкладних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.
11. Локалізація і гасіння пожеж на маршрутах руху і ділянках робіт при проведенні аварійно-рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.
12. Виявлення, знешкодження і знищення боєприпасів та інших вибухонебезпечних речей при проведенні невідкладних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.
13. Локалізація аварій на газових, енергетичних, водопровідних, каналізаційних, теплових і технологічних мережах з метою створення умов для проведення рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.
14. Заглушення або доведення до мінімально можливого рівня шкідливих і небезпечних чинників, які виникли внаслідок надзвичайних ситуацій, і унеможливають ведення рятувальних робіт.
15. Укріплення або руйнування конструкцій будівель і споруд, які загрожують обвалом або перешкоджають безпечному проведенню рятувальних робіт.

Перелік питань для підсумкового контролю знань

1. Життєдіяльність людини як об'єкт розуміння і сприйняття дійсності (що таке життя, діяльність та її сутність, людська активність).
2. Прояв небезпек, відчуття небезпеки, поняття людиною безпеки.
3. Аксиоми безпеки життєдіяльності та їх сутність.
4. Системний аналіз у безпеці життєдіяльності.
5. Системний підхід у безпеці життєдіяльності, завдання системного підходу.
6. Класифікація небезпек за джерелами походження.
7. Національний класифікатор надзвичайних ситуацій, визначення надзвичайних ситуацій за характером.
8. Алгоритм класифікації надзвичайної ситуації.
9. Класифікація надзвичайних ситуацій за їх рівнями.
10. Критерії визначення рівня надзвичайної ситуації.
11. Абіотичні небезпеки, їх компоненти та явища.
12. Біотичні небезпеки, їх компоненти.
13. Природні небезпеки, їх характеристика та загальні закономірності.
14. Небезпечні метеорологічні явища, їх характеристика.
15. Небезпечні геологічні процеси і явища, їх характеристика.

16. Небезпечні біологічні небезпеки, їх характеристика.
17. Небезпечні гідрологічні явища, їх характеристика.
18. Фактори природних пожеж, їх характеристика.
19. Загальні поняття про техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори.
20. Аварії з викидом небезпечних хімічних речовин та їх вражаючі фактори.
21. Аварії з викидом радіоактивних речовин та їх вражаючі фактори.
22. Іонізуюче випромінення, види та характеристика випромінення, заходи щодо впливу патологічних процесів при малих доз іонізуючого випромінювання.
23. Аварії на транспорті, їх характеристика.
24. Природні катастрофи та їх наслідки.
25. Антропогені катастрофи та їх наслідки.
26. Горіння, ознаки та умови горіння.
27. Способи припинення процесу горіння.
28. Зони пожежі, їх характеристика.
29. Горючі системи, їх характеристика.
30. Режими горіння, їх характеристика.
31. Класи пожеж, їх характеристика.
32. Найсуттєвіші фактори, які створюють загрозу життю і здоров'ю людини при пожежі.
33. Загальні поняття про глобальні соціальні проблеми людства.
34. Джерела виникнення глобальних проблем та їхня характеристика.
35. Проблема збереження миру й відвернення загрози світової війни.
36. Подолання економічної відсталості бідних країн.
37. Соціально-небезпечні хвороби, причини виникнення, ліквідація.
38. Загальні поняття про захворювання, що передаються статевим шляхом, боротьба з інфекціями.
39. Поняття про алкогольну та тютюнову залежність, наркоманію. Вплив на організм людини.
40. Зміна природного середовища в результаті антропогенних дій. Групи екологічних проблем.
41. Шляхи вирішення екологічних проблем на світовому та національному рівні.
42. Глобальна продовольча проблема людства, чинників, які впливають на проблему, основних аспекти проблеми, шляхи її розв'язання.
43. Глобальна сировинна та енергетична проблема людства, динаміка споживання сировини та енергоресурсів, розв'язанню паливно-сировинної проблеми.
44. Проблема освоєння Світового океану. Джерела забруднення Світового океану.
45. Ризик як оцінка небезпеки. Ступені припустимості ризику.
46. Концепція прийняттого (допустимого) ризику. Ідентифікації та квантифікація небезпек.
47. Методи дослідження та кількісної оцінки ризику.
48. Оцінка ризику небезпек, етапи оцінки ризику.
49. Управління ризиком, основні завдання управління, концепції аналізу ризиків.
50. Властивості системи управління ризиком і вимоги до неї.
51. Правові основи законодавства щодо забезпечення безпеки життєдіяльності.
52. Загальні закони України, що визначають основні положення з питань безпеки життєдіяльності.
53. Система управління безпекою життєдіяльності в Україні, її рівні. Державний нагляд за додержанням законів та нормативно-правових актів.
54. Органи виконавчої влади у сфері цивільного захисту, координація їх діяльності.
55. Забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту.
56. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту та їх характеристика.
57. Організація цивільного захисту на підприємстві.

58. Служби цивільного захисту підприємства.

59. Елементи системи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

60. Місцеві автоматизовані системи централізованого оповіщення та спеціальні системи про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.

61. Локальні та об'єктові системи оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.

62. Загальні поняття про укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту та евакуаційні заходи.

63. Захисні споруди цивільного захисту як основний спосіб захисту населення при загрозі виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій у мирний час.

64. Споруди подвійного призначення та найпростіші укриття як захист людей від деяких факторів небезпеки, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій у мирний час, та дії засобів ураження в особливий період.

65. Евакуації населення, матеріальних і культурних цінностей у мирний час та в особливий період.

66. Організація аварійно-рятувальних і інших невідкладних робіт при виникненні надзвичайних ситуацій.

67. Аварійно-рятувальні роботи у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

68. Невідкладні роботи у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

8. Форма підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання та рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

1. Розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються.

2. Вміння та навички застосовувати знання з безпеки життєдіяльності для виконання практико-орієнтованих завдань.

3. Розв'язування задач за індивідуальним варіантом, що розкривають зміст кожної теми програми курсу.

Проміжний контроль знань здійснюється у вигляді атестацій, які проводяться за результатами обов'язкових контрольних заходів, що передбачені навчальною програмою.

Оцінювання поточної навчальної діяльності. Оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань з дисципліни проводиться за такими критеріями: систематичність роботи на лекційних та практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, результати виконання і захисту практичних робіт та інше. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності є стандартизованими: тестування, виконання контрольних робіт, індивідуальних робіт, підготовка доповідей з обраної тематики і включають контроль теоретичної і практичної підготовки.

Оцінювання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти. Бали за індивідуальні завдання нараховуються здобувачеві лише при успішному їх виконанні та захисті. Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань залежить від їх об'єму та значимості. Вони додаються до суми балів, набраних здобувачем вищої освіти за поточну навчальну діяльність. При оцінюванні індивідуальних завдань увага приділяється також їх правильному оформленню та змістовому наповненню.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Самостійна робота здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу контролюється при підсумковому модульному контролі. При оцінюванні

результатів самостійної роботи здобувачів вищої освіти враховується особистий внесок здобувача та коректність висновків.

Схема поточного і підсумкового контролю знань

№ змістового модулю	Кількість годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max
1	10	10	Аудиторна робота:					
			- опитування на заняттях;	3	1	2	3	6
			- виконання практичних завдань;	3	1	2	3	6
			Самостійна робота:					
			- опрацювання окремих питань тем;	3	1	2	3	6
			- тестування в moodle;;	3	0,5	1	1,5	3
			- підготовка презентацій;	1	3	5	3	5
- підготовка тез доповіді на конференцію;	1	3	5	3	5			
			Разом:				16,5	31
2	16	16	Аудиторна робота:					
			- опитування на заняттях;	4	1	2	4	8
			- виконання практичних завдань;	4	2	3	8	12
			Самостійна робота:					
			- опрацювання окремих питань тем;	4	1	0,5	4	2
			- тестування в moodle;	4	0,5	1	2	4
			- підготовка презентацій;	1	3	5	3	5
- підготовка тез доповіді на конференцію;	1	4	6	4	6			
			Разом:				25	37
3	12	12	Аудиторна робота:					
			- опитування на заняттях;	3	1	2	3	6
			- виконання практичних завдань;	3	1	2	3	6
			Самостійна робота:					
			- опрацювання окремих питань тем;	3	1	2	3	6
			- тестування в moodle;;	3	0,5	1	1,5	3
			- підготовка презентацій;	1	4	5	4	5
- підготовка тез доповіді на конференцію;	1	4	6	4	6			
			Разом:				18,5	32
Поточний контроль знань							60	100
Всього по дисципліні							60	100

В кінці семестру здобувачі вищої освіти складають залік з курсу.

Підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти з дисципліни здійснюється шляхом складання залуку через відповіді на теоретичні питання, розв'язування задач, написання контрольних робіт по вивчених темах, виконання практичних робіт. До заліку допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі представлені вище завдання, відпрацювали пропущені заняття та набрали не менше 60 балів.

Творча робота здобувача вищої освіти оцінюється кафедрою методики професійного навчання. Вона включає: участь в науково-дослідній роботі – до 10 балів; виступи в наукових гуртках і конференціях – до 10 балів; участь у внутрівузівських олімпіадах – до 10 балів.

**Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти,
та шкала оцінювання - екзамен**

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	зараховано
75-81	C	зараховано
64-74	D	зараховано
60-63	E	зараховано
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання*
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни*

**9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, яке передбачення
навчальною дисципліною**

Проведення лекційних та практичних занять відбувається з використанням сучасних інформаційних технологій. Для поточного контролю використовуються елементи системи дистанційного навчання, у т. ч. через застосування MOODLE. Необхідне навчально-методичне та програмне забезпечення курсу розміщене у навчально-науковій лабораторії кафедри методики професійного навчання, в друкованому та електронному вигляді в бібліотеці МНАУ.

Навчальний процес потребує використання локальних та глобальних комп'ютерних мереж, використання комп'ютерів з програмним забезпеченням: Windows 10, Microsoft Office 2013, Total Commander, Win ZIP, Acrobat Reader, Google Chrome.

Кабінет безпеки життєдіяльності та охорони праці № 012 (65 м²)

Навчальний корпус № 2, вулиця Крилова, 17А

Спеціальне технічне обладнання:

Мультимедійне обладнання:

- екран проєкційний – 1 шт.

- проєктор ACER PJ-DLP X128H

MR.JQ811.001 – 1 шт.

- ноутбук HP ProBook 4330s (XX945EA) 13.3" LED, Intel Core i3-2310M (2,1ГГц)/ RAM 2 ГБ / HDD320 ГБ / Intel HD Graphics 3000 /DVD Super Multi DL / LAN / Wi-Fi/ Bluetooth 3.0 – 1

Прикладне програмне забезпечення:

Корпоративне ліцензування «Volume Licensing», Parent program: OPEN

93947897ZZE1608, Software Assurance (SA) №63986644, 63986649, 63986652:

MS Excel; MS Word; Google Chrome; Mozilla Firefox

Доступ до мережі Internet.

Онлайн-сервіс відеозв'язку (на власних серверах) на базі Jitsi Meet.

Інформаційне забезпечення:

Навчальні фільми.

Презентації у режимі PowerPoint.

Стенди – 7 шт. :

- захисне вимкнення;
- пожежна сигналізація;
- дія електричного струму на організм людини;
- конструкція вогнегасника;
- засоби індивідуального захисту;
- структурно-модульна система дисципліни;
- охорона праці в галузі.

Плакати – 4 шт.:

- охорона праці при технічному обслуговуванні та ремонтуванні с.-г. техніки;
- охорона праці в рослинництві;
- охорона праці в тваринництві;
- електробезпека.

Лабораторні установки та обладнання:

1. Технічне опосвідчення вантажопідійомних машин
2. Визначення шуму та вібрації в кабінетах с.-г. машин.
3. Визначення запиленості повітря.

Первинні засоби пожежогасіння – 1 комплект

Медична аптечка – 4 шт.

Протигази – 15 шт.

Респіратори – 25 шт.

Актимометр – 5 шт.

Анемометр – 5 шт.

Психрометр – 5 шт.

Газоаналізатор – 1 шт.

Прилад ВШВ-003 – 5 шт.

Люксметр – 8 шт.

Мегометр – 1 шт.

Устаткування:

Столи – 15 шт.

Стільці – 30 шт.

Стіл для викладача – 1 шт.

Стілець для викладача – 1 шт.

Шафа для зберігання обладнання – 2 шт.

Дошка для крейди темно-зеленого кольору – 1 шт.

10. Перелік рекомендованих літературних джерел

10.1. Базова література

1. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки): Навч. посібник/ В.В. Бегун, І.М. Науменко - К.: 2021. – 328с.
2. Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та ін. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / За ред.. проф. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2021. – 348 с.
3. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України I-IV рівнів акредитації/ за ред. /Є. П. Желібо, і В.М. Пічі. – Львів: Піча Ю.В., К.: "Каравела", Львів: "Новий Світ., 2020. – 328 с.
4. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Львів. Видавничий центр ЛНУ ім. Ів. Франка, 2021.- 301 с.

10.2. Допоміжна література

1. Охорона праці в галузі та цивільний захист [Електронний ресурс] : навчальний посібник / В. М. Курепін, К. М. Горбунова, В. М. Курепін [та ін.]. Миколаїв : МНАУ, 2020. 266 с.
2. Охорона праці в галузі : навчальний посібник / В. М. Курепін, Д. Д. Марченко, Д. В. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2023. 586 с.
3. Цивільний захист [Електронний ресурс] : курс лекцій / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 92 с.
4. Зброя масового ураження та захист від неї. Навчальний посібник. / Зброя масового ураження та захист від неї. Навчальний посібник. / Б. П. Теплоухов. - Київ: Вид. дім «СКІФ», 2023. - 101 с.
5. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2019.- 384 с.
6. Курепін В. М. Основи охорони праці : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти аграрної галузі. Миколаїв : МНАУ, 2022. 347 с.
7. Курепін В. М. Реформування системи Державної служби з надзвичайних ситуацій: шляхи і способи розв'язання проблеми // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 26-29.
8. Курепін В. М. Маловідомі факти про Чорнобильську АЕС // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості: матеріали доповідей за результатами проведеного спільного «круглого столу» обліково-фінансовий факультет, інженерно-енергетичний факультет, м. Миколаїв, 9 грудня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 7-11.
9. Курепін В. М. Історичні аспекти розвитку системи захисту населення та території від надзвичайних ситуацій // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості: матеріали доповідей за результатами проведеного спільного «круглого столу» обліково-фінансовий факультет, інженерно-енергетичний факультет, м. Миколаїв, 9 грудня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 48-52.
10. Курепін В. М., Єгіазарян А. С. Вода як засіб пожежогасіння // Захист водних ресурсів - Глобальні виклики, загрози опустелювання територій, міжнародні зобов'язання держав світу : тези доповідей з щорічного тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 22 березня 2022 року. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 7-9.
11. Курепін В. М. Війна в Україні: як можна підтримати тривожних людей // Захист водних ресурсів - Глобальні виклики, загрози опустелювання територій, міжнародні зобов'язання держав світу : тези доповідей з щорічного тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 22 березня 2022 року. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 21-22.
12. Іваненко В. С., Курепін В. М. Управління професійними ризиками на вітчизняних підприємствах // Проблеми та перспективи розвитку охорони праці : матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів, м. Львів, 12 травня 2022 р. Львів : ЛДУ БЖД, 2022. С. 97-99.
13. Буга Р. Р. Реформування місцевого самоврядування з питань захисту населення і територій від негативних наслідків надзвичайних ситуацій, як гарантована безпека людині // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 14-17.
14. Мазур В. Є. Загальні поняття про хімічні небезпечні та шкідливі виробничі фактори // Глобальні тенденції сучасного світу: соціально-економічні та інформаційно-психологічні аспекти розвитку суспільства : матеріали тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 18 листопада 2021 року Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 31-34.
15. Іваненко В. С. Органічне тваринництво як альтернативне виробництво безпечних якісних продуктів // Інноваційно-інвестиційний розвиток аграрної сфери – запорука

продовольчої безпеки країни : матеріали міжнародної науково-практичної конференції Міжнародного форуму, м. Миколаїв, 26 травня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 52-54.

16. Курепін В. М. Регіональні екологічні проблеми водних ресурсів Півдня України // Подолання екологічних ризиків і загроз для довкілля в умовах надзвичайних ситуацій – 2022 : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 26-27 травня 2022 р. Полтава – Львів : НУПП, 2022. С. 342-346.

17. Курепін В. М. Управління силами цивільного захисту в умовах реформування територіальної організації публічної влади в Україні // Правові засади організації та здійснення публічної влади : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Хмельницький, 17 червня 2022 р. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 219-221.

18. Курепін В.М. Відновлення та збереження водних ресурсів Південного Бугу на Миколаївщині // Transboundary Dniester River Basin Management and EU Integration – Step by Step : Proceedings of the International Conference Chisinau, October 27-28 2022 / editor: Ilya Trombitsky; editorial and scientific conference committee: Gheorghe Duca [et al.]. Chişinău : Eco-TIRAS, 2022 (Arconteh). С. 144-147.

19. Курепін В. М. Готовність до надзвичайних ситуацій та умов воєнного стану // Вирішення сучасних проблем технологій та техніки в сільськогосподарському виробництві : зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції № 18, м. Ніжин, 24-25 листопада 2022 р. Ніжин, 2022. С. 93-96.

20. Курепін В. М. Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття // Екологія. Довкілля. Енергозбереження 2022 : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 1-2 грудня 2022 р. Полтава : НУПП, 2022. С. 145-149.

21. Курепін В. М. Послідовність формування та напрями реалізації соціальної безпеки в Україні // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 23-26.

22. Курепін В. М., Лотарева Д. В. Екологічні наслідки бойових дій у південних областях України // Захист водних ресурсів - Глобальні виклики, загрози опустелювання територій, міжнародні зобов'язання держав світу : тези доповідей здобувачів вищої освіти та інших учасників освітнього процесу за результатами проведеного тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 22 березня 2023 року. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 37-40.

23. Іваненко В. С., Курепін В. М. Вплив активних бойових дій на стан довкілля // Green Construction Зелене будівництво : міжнар. наук.-практ. конф.. 13-14 квітня 2023, м. Київ, Київський національний університет будівництва і архітектури. 2023. С. 325-329.

24. Іваненко В. С., Курепін В. М. Органи місцевого самоврядування в умовах воєнного стану // Моделювання соціально-економічного розвитку в системі забезпечення продовольчої безпеки : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 10-11 трав.2023р.). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 41-44.

25. Курепін В. М. Наслідки воєнних дій для лісового господарства Миколаївської області // Садово-паркове господарство: історія, сучасність та перспективи розвитку : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конференції (11 травня 2023 року), Умань : Уманський НУС, 2023. С. 15-18.

26. Курепін В. М. Аспекти формування безпечної життєдіяльності в мінливих умовах сьогодення // Соціокомунікаційна наука в парадигмі смислових трансформацій: суспільні виклики, тренди освіти і професійної діяльності : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (м. Ірпінь, 19 травня 2023 р.) / за ред. Н. Зикун, З. Шарлович, Т. Гиріної. Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. С. 270-275.

27. Піндера М. Екологічна безпека територій у зоні бойових дій // Молодь, наука, бізнес : матеріали Всеукр. інтер.-конф. здоб.вищ.освіти і мол.учених, 5-6 жовтня 2022 р., м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 81-83.

28. Іваненко В.С. Екологічні проблеми використання та охорона річок басейну Прип'яті // *Transboundary Dniester River Basin Management and EU Integration – Step by Step : Proceedings of the International Conference Chisinau, October 27-28 2022 / editor: Ilya Trombitsky; editorial and scientific conference committee: Gheorghe Duca [et al.]. Chişinău: Eco-TIRAS, 2022 (Arconteh). С. 92-96.*

29. Іваненко В. С. Стресостійкість, як вид психологічної особистості // *Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 18-20.*

30. Піндера М. В. Захист населення і територій під час надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру громад // *Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 40-43.*

31. Дідняк А. В. Укритися, неможливо ризикувати: яким у Миколаєві був захист населення під час обстрілів ракетами // *Сталий розвиток міст : матеріали XVI Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції : в 4-х ч. / Ч. 2., 21-22 квітня 2023 року. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 598-602.*

32. Курепін В. М. Стати сильнішим в сучасному суспільстві, новий підхід до поняття «Безпека» // *Поняття «Безпека» в науковому та міжкультурному вітчизняному (українському) та європейському дискурсах : матеріали Всеукраїнського соціолінгвістичного семінару (м. Суми, 30 жовтня 2023 року). Суми : Сумський національний аграрний університет, 2023. С. 10-15.*

33. Курепін В. М. Безпекові послуги в територіальних громадах. Актуальні питання // *Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 2-3 листопада 2023 р.). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 125-126.*

34. Курепін В. М., Іваненко В. С. Екологія та війна, погляд через минуле у майбутнє, глобальні виклики, загрози // *Ekologia i racjonalne zarządanie przyrodą: edukacja, nauka i praktyka [Zasób elektroniczny]: materiały z międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej (Łomża – Żytomierz, 15.11.2023 r.). Łomża : MANS w Łomży, 2023. С. 265-275.*

35. Курепін В. М., Бацуровська І. В. Еколого-економічний баланс на Кінбурні: обставини заповідної території довоєнного, воєнного та поствоєнного часу (in English). *Modern Economics. 2023. № 42(2023). С. 62-69.*

36. Бацуровська І., Курепін В. Перспективи використання вітрових електростанцій: переваги та екологічна безпека. *Traditions and new scientific strategies in the context of global transformation of society : scientific monograph. Part 1. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. P. 34-55.*

37. Курепін В. М. Екологічні проблеми міста Миколаїв: забруднене повітря. Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України : матеріали Х всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 73-74.

38. Курепін В. М., Курепін В. М. Безпека в умовах війни: виклики та загрози, шляхи вирішення. Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України : матеріали Х всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 74-75.

38. Чернецька В. С., Курепін В. М. Серцево-легенева реанімація: чи потрібен вибір дій. Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України : матеріали Х всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 153-154.

39. Курепін В. М. Рециклінг та утилізація будівельних відходів в Україні: виклики та перешкоди. *Green Construction = Зелене будівництво : матеріали III міжнародної науково-*

практичної конференції (м. Київ, 16-17 квітня). Київ : Київський національний університет будівництва і архітектури, 2024. С.192-197.

40. Іваненко В. С. Конвалідація: інструмент захисту прав та інтересів громадян на окупованих територіях // *Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення : матеріали Науково-практичного круглого столу, присвяченого 75-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини (м. Хмельницький, 8 грудня 2023 року)*. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 47-49.

41. Чернецька В. С. Рубати не можна залишити: зелене майбутнє міста Миколаєва. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту : матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції*. Одеса : ОДАБА, 2024. С. 147-150.

42. Таракашева Е. А. Поводження з відходами на Миколаївщині. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту : матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції*. Одеса : ОДАБА, 2024. С. 150-155.

43. Курепін В. М. Зупинимо пандемію: безпека і здоров'я на роботі можуть врятувати життя [Електронний ресурс] / В. М. Курепін : план конспект проведення занять з студентами МНАУ до Всесвітнього дня охорони праці / уклад. В.М. Курепін. - Електрон. текст. дані. – Миколаїв : МНАУ, 2020. – 8 с.

10.3. Законодавчо-нормативні акти

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр.

2. Кодекс цивільного захисту України : Кодекс України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.

3. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 11 лютого 2024 року N 2573-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>.

4. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п.

5. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п.

6. Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2015 р. № 101. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/101-2015-п.

7. Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-п.

8. Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28 серпня 2018 р. № 969/32421. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0969-18>.

5. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

6. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>.

10.4. Інтернет джерела

1. Курепін В. М. Зупинимо пандемію: безпека і здоров'я на роботі можуть врятувати життя [Електронний ресурс] / В. М. Курепін : план конспект проведення занять з студентами МНАУ до Всесвітнього дня охорони праці / уклад. В.М. Курепін. - Електрон. текст. дані. – Миколаїв : МНАУ, 2020. – 8 с.

10.5. Інформаційні ресурси

1. <http://zakon4.rada.gov.ua> – інформаційно-пошукова система законодавчих і нормативних документів, розробка інформаційного центру Верховної Ради України
2. <http://www.kmu.gov.ua/> – інформаційно-пошукова система Кабінету Міністрів України.
3. <http://www.mon.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.
4. <http://www.dnopr.gov.ua> – Офіційний сайт Державної служби України з питань праці.
5. <https://mepri.gov.ua/> – офіційний сайт Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України.
6. <https://pd.dsp.gov.ua/> - Офіційний сайт Південного міжрегіонального управління Державної служби України з питань праці.
7. <https://mk.dsns.gov.ua/> – Офіційний сайт Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Миколаївській області.
7. https://www.ua-region.com.ua/14373101#google_vignette - Офіційний сайт Управління з питань цивільного захисту Миколаївської обласної державної адміністрації.
8. <https://ecolog.mk.gov.ua/> - Офіційний сайт Управління екології та природних ресурсів Миколаївської обласної державної адміністрації.
9. <https://uprns.mkrada.gov.ua/> - Офіційний сайт Управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Миколаєві.

11. Доступ до матеріалів

Матеріали з навчальної дисципліни узагальнено у освітній платформі Moodle за посиланням - <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=4008>.

Результати тематичних «круглих столів» з питань національної (економічної) безпеки узагальнюються у Moodle за посиланням - <https://moodle.mnau.edu.ua/mod/folder/view.php?id=29967>.

Бібліотека Миколаївського національного аграрного університету за посиланням - <https://lib.mnau.edu.ua/>.

Репозитарій Миколаївського національного аграрного університету за посиланням - <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/>.

Офіційні сайти для збору та обробки інформації (інтернет джерела).

ДОДАТОК

до робочої програми 2024-2025 н.р. навчальної дисципліни
БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА БІОЗАХИСТ

Перелік внесених змін на 2024-2025 н.р.

№	Зміст змін	Підстава	Примітки
1.	Оновлено список рекомендованих джерел інформації	Видання, оновлених навчальних посібників; збірників наукових конференцій, наукових публікацій	
2.	Структурні зміни за модулями (змінено кількість модулів (з 2-х до 3-х).	Результати опитування здобувачів вищої освіти. Організація бінарних лекцій з викладачами інших ЗВО. Структурізація послідовності викладання навчальних тем.	
3.	Структурні зміни за темами: змінена назва теми № 3 з «Загальні поняття про	Результати опитування здобувачів вищої освіти.	

	небезпеки природного середовища. Метеорологічні та геологічні небезпеки» на «Небезпеки навколишнього середовища людини».	Організація бінарних лекцій з викладачами інших ЗВО. Структуризація понять про небезпеки, більш легшого сприйняття навчального матеріалу лекції здобувачами вищої освіти.	
4.	Тема № 3. «Небезпеки навколишнього середовища людини» доповнена небезпеками воєнного характеру та алгоритмами дій у обставинах воєнного часу, питаннями основ мінної підготовки.	Вимоги сучасності, рекомендації МОН, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Головного Управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій Миколаївський області та Управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Миколаєві. Результати опитування здобувачів вищої освіти.	
5	Тема № 5. «Техногенні та воєнні небезпеки та їх наслідки» - концепцією аналізу ризиків воєнного характеру, системним характером управління ризиком у мінливих умовах воєнного характеру.	Вимоги сучасності, рекомендації МОН, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Головного Управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій Миколаївський області та Управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Миколаєві. Результати опитування здобувачів вищої освіти.	
6.	Практичні заняття по темі № 8. «Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій.» доповнено принципами з базових реанімаційних заходів щодо серцево-легеневої реанімації з рекомендаціями щодо терапії: розпізнавання зупинки серця, сповіщення служби невідкладної допомоги, компресія грудної клітки (непрямий масаж серця), штучне дихання, автоматизована зовнішня дефібриляція (АЗД), обструкція дихальних шляхів стороннім тілом, вимірювання (оцінювання) якості СЛР, нові (сучасні/новітні) технології, безпека;	Рекомендації МОН, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Головного Управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій Миколаївський області та Управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Миколаєві.	

	методикою зупинки зовнішньої кровотечі за допомогою жгут турнікету.		
7.	Зміна компетентностей та загальних результатів навчання	Зміна освітньо-професійної програми	

Розробник програми
канд. екон. наук, доцент

Завідувач кафедри
канд. пед. наук, доцент

Вячеслав КУРЕПІН

Каріне ГОРБУНОВА